

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Ústav sociální práce

**Pohled sociálních pracovníků OSPOD na vztah mezi otcem a
dítětem po rozvodu rodičů**

Bakalářská práce

Autor: Simona Zíchová

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Sociální práce ve veřejné správě

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Iva Junová Ph.D.

2023 Hradec Králové

Zadání bakalářské práce

Autor: Simona Zíchová

Studium: F20BP0160

Studijní program: B0923P240001 Sociální práce

Studijní obor: Sociální práce ve veřejné správě

Název bakalářské práce: **Pohled sociálních pracovníků OSPOD na vztah mezi otcem a dítětem po rozvodu rodičů**

Název bakalářské práce AJ: The view of OSPOD social workers on the relationship between father and child after parents' divorce

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se bude zabývat vztahem otce a dítěte po rozvodu rodičů z pohledů sociálních pracovníků OSPOD. V teoretické části se bude práce věnovat sociálním pracovníkům OSPOD, problematice rozvodu, formám péče, vztahu mezi otcem a dítětem po rozvodu z pohledu teorie. Praktická část bakalářské práce bude zaměřena na zkoumání tématu pomocí kvalitativní výzkumné strategie.

MATOUŠEK, O. 2015. Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny. Praha: Portál. ŠPAŇHELOVÁ, I. 2010. Dítě a rozvod rodičů. Praha: Grada. DUDOVÁ, R. a kol. 2007. Otcové, matky a porozvodová péče o děti. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Zadávací pracoviště: Ústav sociální práce,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Iva Junová, Ph.D.

Oponent: PhDr. Martin Smutek, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 15.6.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce Mgr. Ivy Junové Ph.D. a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Chrudimi dne 11. 05. 2023

Simona Zíchová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí práce Mgr. Ivě Junové Ph.D. za kvalitní přípravu a odborné vedení, které mi pomohly při psaní této práce. Dále bych chtěla poděkovat všem informantům, kteří se podíleli na mém výzkumu a mé rodině s přáteli, kteří pro mě byli vždy oporou.

Anotace

Zichová, Simona. *Pohled sociálních pracovníků OSPOD na vztah mezi otcem a dítětem po rozvodu rodičů*. Hradec Králové, 2023. 66 s. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Iva Junová Ph.D.

Bakalářská práce se bude zabývat vztahem otce a dítěte po rozvodu rodičů z pohledu sociálních pracovníků OSPOD.

V teoretické části se práce bude věnovat orgánu sociálně-právní ochrany dětí a jeho sociálním pracovníkům/pracovnic, problematice rozvodu, formám péče, úpravě vyživovací povinnosti a jak si v tom celém stojí otcové. Dále se bude věnovat otcovské roli a jeho významu pro správný vývoj dítěte a na závěr vztahu mezi otcem a dítětem po rozvodu a co vše to může ovlivňovat.

Praktická část bakalářské práce bude zaměřena na zkoumání tématu za pomoci kvalitativní výzkumné strategie, a to konkrétně polostrukturovaných rozhovorů, což umožní zevrubné prozkoumání tématu. Hlavním cílem je zjistit pohled pracovníků OSPOD na vztah mezi otcem a dítětem po rozvodu.

Klíčová slova:

Dítě, otec, rozvod, sociální pracovník OSPOD

Annotation

Zíchová, Simona. *The view of OSPOD social workers on the relationship between father and child after parents' divorce*. Hradec Králové, 2023. 66 s. bachelor's degree Thesis. University of Hradec Králové. Leader of the bachelor's degree Thesis Mgr. Iva Junová Ph.D.

The bachelor thesis will deal with the relationship between father and child after parental divorce from the perspective of social workers of the OSPOD.

In the theoretical part, the work will be devoted to the Authority for Social and Legal Protection of Children and its social workers, the issues of divorce, forms of care, modification of maintenance obligations and how fathers stand in all this. It will also look at the father's role and its importance for the proper development of the child and finally the relationship between father and child after divorce and what all this can affect.

The practical part of the Bachelor's thesis will be focused on exploring the topic through a qualitative research strategy, namely semi-structured interviews, which will allow for a more in-depth exploration of the topic. The main aim is to find out the perspective of the OSPOD workers on the father-child relationship after divorce.

Keywords:

Child, father, divorce, social worker of the OSPOD

Obsah

Seznam zkratk	9
Úvod	10
TEORETICKÁ ČÁST	11
1. Orgán sociálně-právní ochrany dětí	11
1.1 Role pracovníka/pracovnice OSPOD v rozvodu	11
1.1.1 Cochemská praxe	13
2. Rozvod	16
2.1 Vliv rozvodu na děti	19
2.2 Situace po rozvodu	21
3. Formy péče a úprava vyživovací povinnosti	22
3.1 Formy péče	22
3.1.1 Výlučná péče jednoho z rodičů	22
3.1.2 Střídavá péče	22
3.1.3 Společná péče	23
3.1.4 Svěření do péče jiné osoby	23
3.2 Vyživovací povinnost k dítěti	24
3.3 Úprava styku a výživného otce	25
4. Důležitost otce pro dítě a jeho výchovu	27
4.1 Typy otcovských rolí	28
4.1.1 Otec živitel	28
4.1.2 Otec pečovatel	28
4.1.3 Otec blízký dítěti	29
4.1.4 Otec vychovatel	29
4.1.5 Otec učitel	29
4.1.6 Otec bavič a partner při hře	30
4.1.7 Otec hlava rodiny	30
4.1.8 Otec představitel původu	30
5. Vztah mezi otcem a dítětem	31
5.1 Konflikty mezi rodiči přetrvávající po rozvodu	31
5.1.1 Popouzení proti jednomu z rodičů	32
5.1.2 Bránění ve styku	32
5.1.3 Syndrom zavrženého rodiče	33
5.2 Další faktory ovlivňující vztah otec-dítě	33
5.2.1 Vliv nových vztahů	33
Shrnutí teoretické části	35

EMPIRICKÁ ČÁST	36
6. Metodické ukotvení výzkumu.....	36
6.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky	36
6.2 Transformace dílčích cílů do tazatelských otázek	37
6.3 Výzkumná strategie	38
6.4 Výhody a nevýhody	39
6.5 Výběr výzkumného vzorku	40
6.5.1 Kritéria výběru vzorku	40
6.6 Etická rizika	41
6.7 Popis a průběh výzkumného šetření	42
6.8 Způsob zpracování výsledků.....	43
7. Interpretace výstupů výzkumného šetření	44
7.1 Interpretace dílčího cíle č.1	44
7.1.1 Shrnutí dílčího cíle č. 1	47
7.2 Interpretace dílčího cíle č.2	47
7.2.1 Shrnutí dílčího cíle č.2	50
7.3 Interpretace dílčího cíle č.3	50
7.3.1 Shrnutí dílčího cíle č.3	51
Závěr	52
Seznam obrázků	54
Seznam tabulek	54
Literatura a zdroje	55
Legislativa	56
Elektronické zdroje	56
Seznam příloh	I
Příloha č.1 – Informovaný souhlas.....	II
Příloha č.2 - přepis rozhovoru s informantem č.2	III

Seznam zkratek

Aj. – a jiné

Apod. – a podobně

Čl. - článek

DC – dílčí cíl

I – informant

Něm. – němčina

Nezl. – nezletilý

Obr. – obrázek

Odst. – odstavec

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí

PČR – Policie České republiky

Popř. – popřípadě

Pozn. – poznámka

Přel. – přeloženo

Resp. - respektive

Soc. – sociální

SPOD – sociálně-právní ochrana dětí

SZR – syndrom zavrženého rodiče

Tj. – to je

TO – tazatelská otázka

Tzv. – tak zvaný

Úvod

Téma bakalářské práce jsem si vybrala na základě pozorování svého okolí a společnosti. Dnes je rozvod již společensky plně akceptován a mnoho dětí pochází z rozvedených rodin. Všimla jsem si, že jakmile dítě má ve výhradní péči matka, nebo je ve střídavé péči, většinu lidí to nepřekvapí, ovšem jestliže dítě je ve výhradní péči otce, tak se nad tím mnoho z nás přinejmenším pozastaví. Již nyní mohu zmínit statistiku z roku 2018, která jasně říká, že během rozvodu, konkrétně během řízení o úpravě styku, bylo pouhých 10 % dětí bylo svěřeno do výhradní péči otce a matce bylo svěřeno 76 % dětí (viz v kapitole 3.3 Úprava styku a výživného otce). Původně jsem chtěla zjistit proč tomu tak je, ale obávala jsem se, že to je velký úkol pro bakalářskou práci, proto jsem se rozhodla, že se zaměřím na samotný vztah mezi otcem a dítětem po rozvodu rodičů a podívám se na to optikou sociálních pracovníků pracujících na OSPOD. Jejich pozice jako kolizního opatrovníka dítěte je klíčová a soudci velmi často dávají na jejich doporučení.

V první části práce se věnuji shromáždění relevantních informací, zejména informacím o OSPOD a role sociálního pracovníka OSPOD v rozvodu, základním informacím o rozvodu jako takovém, formám péče, vyživovací povinnosti a jak si v tom stojí otcové, dále se věnuje informacím ohledně důležitosti otce pro dítě, jejich samotnému vztahu a co ho může ovlivňovat. Všechny tyto informace mi napomohou k naplnění hlavního cíle, což je zjistit, jak sociální pracovníci a pracovníci OSPOD vnímají vztah mezi otcem a dítětem po rozvodu. Tento hlavní cíl rozděluji na tři podcíle a jedná se tedy o: zjistit, co má na vztah mezi otcem a dítětem největší vliv z pohledu pracovníků OSPOD, dále zjistit, zda otcové dodržují soudem stanovená pravidla styku a placení výživného a zatřetí zjistit, jak pracovníci a pracovníci OSPOD hodnotí vztah mezi otcem a dítětem po rozvodu. Výzkum je prováděn za pomoci kvalitativní strategie zjišťování informací, konkrétně polostrukturovaných rozhovorů. Od tohoto způsobu výzkumu si slibuji zevrubné prozkoumání daného fenoménu a zjištění tak všech potřebných informací, které povedou k zodpovězení výše stanovených podcílů a hlavního cíle.

Bakalářská práce může přinést přínos pro sociální pracovníky OSPOD, ale také i pro rodiče, kteří jsou rozvedeni, rozvádějí se, nebo teprve o rozvodu přemýšlejí. Tato práce jim poskytne základní informace, na co si mají dát pozor, aby rozvod co možná nejméně narušil vztah mezi otcem a dítětem a co pro to jednotlivé strany mohou učinit.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Se zřetelem k tématu práce je nejprve nutno sdělit několik informací k orgánu sociálně-právní ochrany dětí, s důrazem na roli pracovníka tohoto orgánu, poněvadž mají unikátní vzhled do problematiky, a to díky přítomnosti v celém procesu rozvodu, kde figuruje nezletilé dítě. Orgán sociálně-právní ochrany dětí, dále jen OSPOD, je definován Zákonem 359/1999 Sb.: „*Sociálně-právní ochranou dětí (dále jen "sociálně-právní ochrana") se rozumí zejména*

- a) ochrana práva dítěte na příznivá vývoj a řádnou výchovu,*
- b) ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,*
- c) působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny,*
- d) zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině.“ (Zákon 359/1999Sb §1 odst.2).*

Podle §6 téhož zákona pracovníci a pracovnice OSPOD svou pozornost směřují především na děti, jejichž rodiče zemřeli, neplní své povinnosti nebo zneužívají práv, které vyplývají z rodičovské odpovědnosti. To stejné platí pro osoby, kterým děti byly svěřeny do výchovy. Dále se zaměřují na děti, které žijí zahálčivým či nemravným životem, jsou umístěny do zařízení poskytující ústavní péči, často nebo pravidelně utíkají od rodičů či osob, které jsou pověřeny jejich výchovou, dopouštějí se trestné činnosti, jsou ohroženy násilím ze stran rodičů či osoby zodpovědné za jejich výchovu, nebo se zaměřují na děti, které žádají o mezinárodní ochranu.

1.1 Role pracovníka/pracovnice OSPOD v rozvodu

Vzhledem k této práci je důležité zmínit činnost sociálních pracovníků a pracovnic v rámci rozvodů rodičů, což je zejména úprava styků rodiče a dítěte, s čímž se pojí i úprava výživného (Smrž 2016). Dle Matouškové in Matoušek (2015) se pracovník OSPOD s rodiči, konkrétně s jedním z rodičů, setkává ještě před samotným soudním řízením, a to u vytváření návrhu pro soud na úpravu výživy a výchovy nezletilých dětí. Není povinností OSPOD tento návrh sepisovat, rodiče mohou využít pomoc advokáta, soudního úředníka, nebo si ho mohou napsat sami.

Na praxi jsem se setkala s postojem, že pracovnice se vyhradily vůči tomuto postupu. Zastávaly názor, že návrh by si měli rodiče vypracovat sami, ať už společně, či zvlášť s pomocí právníka či někoho jiného, protože kdyby u samotného vypracování byly přítomné, mohly by tak snadno přijít o objektivní pohled na situaci a už by nebyly nestrannými účastníky procesu. Přesto se rodiče snaží vést k tomu, aby návrh vypracovali společně.

OSPOD v rozvodovém řízení plní funkci kolizního opatrovníka – má na starosti nejlepší zájem dítěte. Tohoto opatrovníka určuje soud (Černá 2001). Kolizní opatrovník se to nazývá z toho důvodu, neboť se očekává, že bude docházet ke kolizi dvou stran – v případě rozvodu ke kolizi rodičů. Předpokládá se, že rodiče budou hájit především svůj zájem a nebudou myslet na dobro dítěte. Proto se stanovuje kolizní opatrovník, který dohlíží na blaho dítěte (Smrž 2016).

Matoušková in Matoušek (2015) tvrdí, že po podání návrhu OSPOD v roli kolizního opatrovníka nejprve kontaktuje druhého rodiče, který návrh nepodával. Je to z toho důvodu, že bývá málo informován. Pracovník tak plní úlohu poradenskou. Následující postup se bude lišit podle toho, zda se rodiče shodnou na úpravě výživného a výchovy, nebo nikoli. Pokud se shodnou, pracovník pokračuje v poradenství, které směřuje k okolnostem spojené s výchovou dětí po rozvodu. Dále je důležité zmínit, že pracovník vede rozhovor s dítětem, který je přiměřený k jeho věku. Snaží se zjistit, zda je dítě srozuměno se situací, zda-li jí rozumí. Pakliže druhý rodič nesouhlasí s návrhem, pracovník jim nabízí služby mediátora či rodinné poradny. Také musí zahájit zevrubné šetření, kde se snaží zjistit poměry v rodině za pomoci dalších institucí jako je škola, lékař apod.

Před soudním řízením musí být jasno, jak bude úprava poměrů vypadat: „*jak bude dále probíhat styk dítěte s rodiči a jaké výživné bude jeden rodič přispívat druhému na výživu dítěte.*“ (Smrž 2016). OSPOD nemá pravomoc cokoli rozhodnout, tu má pouze soud. OSPOD jen poskytuje zprávy o situaci v rodině a navrhuje řešení. Samozřejmě je nejlepší, pokud se rodiče dohodnou na úpravě poměrů, což ušetří rodičům nejen spoustu času u soudu ale také na OSPOD (Smrž 2016).

Delaroche (2007) k tomuto tématu dále podotýká, že dohoda po dobrém má velký vliv na děti. Není výjimečné, že rodiče se snaží vynechat dítě z rozvodové mašinerie, aby tak

ušetřili jeho city a psychickou pohodu. A i když se rodiče sebevíc snaží, jeden z nich stejně nakonec odejde a dítě nebude nic chápat. Není neobvyklé, že se dítě viní z odchodu rodiče a z jejich rozvodu. Možná se některé hádky udály kvůli rozdílnému názoru na výchovu, přesto dítě není na vině, že se rodiče neshodnou. Pouze to poukazuje na manželský nesoulad, popř. rozvrat, o kterém bude řeč níže.

Černá (2001) uvádí, že role pracovníka OSPOD mnohdy nekončí pomyslným odbouchnutím soudního kladívka na konci rozvodového řízení. Spory o dítě pokračují i po rozvodu, kdy jeden z rodičů nerespektuje soudní rozhodnutí. Pravděpodobně nejčastější je bránění ve styku s druhým rodičem, kterým bývá právě otec. Avšak jak je stanoveno v Úmluvě o právech dítěte: „*státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte odděleného od jednoho nebo obou rodičů udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči, ledaže by to bylo v rozporu se zájmy dítěte.*“ (Sdělení č. 104/1991 Sb. čl.9 odst.3), dítě má právo na kontakt s oběma rodiči i po rozvodu. Pochopitelně pokud zde nehrozí riziko jakéhokoliv druhu nebezpečí. O bránění styku s rodičem bude podrobněji řeč níže (konkrétně v kapitole 5.1.2 Bránění ve styku), ale zde je ještě důležité zmínit, že jak píše Černá (2001), sociální pracovnice se do případu nejčastěji vkládá v okamžiku, kdy je informována jedním z rodičů, že k bránění ve styku dochází.

1.1.1 Cochemská praxe

Dnes se na mnoha oddělení SPOD pracuje v tzv. Cochemské praxi, neboli v Cochemském modelu, zkráceně v Cochemu. Rudolph (2007) uvádí, že tento postup práce s rodiči během rozvodů se vytvořil v letech 1992-1993 v Německém Cochem-Zell. „*Konkret geht es seitdem darum, die Eltern – und sei es nur wegen der Kinder – wieder miteinander ins Gespräch zu bringen, um damit die Grundlange zur Übernahme gemeinsamer Elternverantwortung zu schaffen.*“¹ (Rudolph 2007, s.31) Ve většině případů tato praxe vedla ke smíření rodičů a ke společné dohodě. Což potvrzuje i moje praxe na OSPOD, kde mi pracovnice sdělily, že řešení sporů podle Cochemu se osvědčuje a v drtivé většině je úspěšná.

¹Přel. z něm.: „Konkrétně od té doby jde o to, aby spolu rodiče – byť jen kvůli dětem – znovu mluvili, aby se vytvořil základ pro převzetí společné rodičovské zodpovědnosti.“

Co je tedy cílem Cochemského modelu? U nás v České republice je za propagátorku považována Markéta Nováková. Ta v rozhovoru s Petrou Juráskovou Mackovou (2019) popisuje, že se jedná o interdisciplinární spolupráci profesí a institucí na rozvodu rodičů. Spadají sem sociální pracovníce jakožto kolizní opatrovnice, právníci, soudci, soudní znalci, poradny pro rodiče s dětmi. Bártová (2018) upomíná i na mediátory, psychology a obecně prospěchové společnosti. Nováková (2019) v rozhovoru označuje za cíl dovést rodiče ke společné dohodě, kterou budou schopni dodržovat a akceptovat, čímž se snažíme docílit blaha dítěte. S tímto postojem se ztotožňuje i Bártová (2018) avšak ta přidává i potřebu „...zvýšit rychlost od prvního kontaktu s rodiči až po vynesení rozhodnutí soudem; (...) posílit neformálnost celého řízení již zmíněnou interdisciplinární spolupráci.“ (Bártová 2018)

Sociální pracovníce na praxi mi sdělily, že problém tohoto modelu je ten, že není zatím právně ukotven, tedy nikdo není povinen se jej dodržet. U nás se Cochem začínal projevovat v letech 2016-2017. Markéta Nováková dále v rozhovoru s Petrou Juráskovou Mackovou (2019) popisuje, že Cochemská praxe je u nás roztržštěná, v různých oblastech republiky vznikají interdisciplinární týmy, fáze rozvoje je ovšem odlišná. Na vrchol by se dalo zařadit Novojičínsko, Královéhradecko a Mostecko. Je tedy zřejmé, že je potřeba, aby vznikla komplexní a zejména jednotná metodika, které by se mohli řídit všichni účastníci rozvodového řízení. A nejlépe, aby se vytvořila právní norma, kde by tato praxe byla ukotvena.

Na mé praxi v jednom z OSPOD v Pardubickém kraji jsem se dozvěděla, že se pracovníce v rámci Cochemské praxe snaží držet následujícího postupu:

1. Pokud rodiče přijdou již před vydáním usnesení, zjistit, proč přišli. Je možné, že dorazí již s vypracovaným návrhem na úpravu styku a chtějí pouze poradit. Pokud ovšem přijde pouze jeden rodič, je třeba domluvit schůzku s oběma (tento bod – že se jedná s oběma rodiči zároveň – považují tamní pracovníce za stěžení). Návrh si rodiče podávají sami, nikoli skrze prostřednictvím oddělení SPOD.

2. Jakmile pracovníce obdrží usnesení, neprodleně kontaktuje oba rodiče a sdělí termín schůzky. Informuje je o dvou až třech setkání, jejichž časová dotace bude mezi hodinou a hodinou a půl. Pokud bude muset dojít i na třetí schůzku, tak ta by neměla přesáhnout třicet minut.

3. Na prvním setkání po vydání usnesení je třeba zjistit, s čím rodiče přišli, jak dítě reaguje na odloučení rodičů a jestli o tom vůbec ví. Pakliže dítě je starší – pracovnice udávají věk kolem dvanácti let – pohlídat, aby rodiče s ním mluvili, s kým chce být, jak si to představuje do budoucna. Dále projednat s nimi postup, co se bude dít nyní (soudy, postup OSPOD...) nechat je vypracovat rodičovský plán, seznámit je s rodičovskou odpovědností. Mnoho rodičů se nachází v konfliktu, tudíž jim dát na srozuměnou, že cílem OSPOD není vyřešit jejich konflikty, ale jeho posláním je dohlížet na dítě a jeho potřeby a přání.

4. Mezi setkáními si rodiče musejí vyplnit rodičovský plán ať už společně, či zvlášť.

5. Na druhém setkání pracovnice zjistí, co je nového, pochválit je, pokud spolu dovedou mluvit v rámci možností v klidu. Nechat rodičům prostor, aby se vyjádřili k rodičovskému plánu – co šlo dobře, co naopak ne, čemu rozumí, co potřebují dovysvětlit. Zaměřit se na oblasti, kde se rodiče nedovedli shodnout. Dále se věnovat otázkám výchovy a výživy. Na závěr shrnout, co je čeká nyní.

6. V případě, že se vše nestihlo projednat v průběhu dvou setkání, naplánuje se třetí, kde se zjistí, zda-li se vyskytl nový sporný bod. Pokud jsou rodiče stále konfliktní, v poradně pro rodiny s dětmi se stanoví termín schůzky. Pakliže se rodiče dohodnou, připomenou se jim termín soudního jednání.

7. Po těchto dvou, výjimečně třech, schůzkách pracovnice vypracuje zprávu pro okresní soud.

Role OSPOD při rozvodu, kde jsou přítomny nezletilé děti, je zásadní a klíčová. V naší právní kultuře bez přítomnosti OSPOD nelze rodiče rozvést a upravit péči a výživu o jejich potomky. Jak z výše uvedeného vyplývá, postup OSPOD se mění a vyvíjí, což je potvrzeno nejen teorií, ale také i vlastní zkušeností a praxí.

2. Rozvod

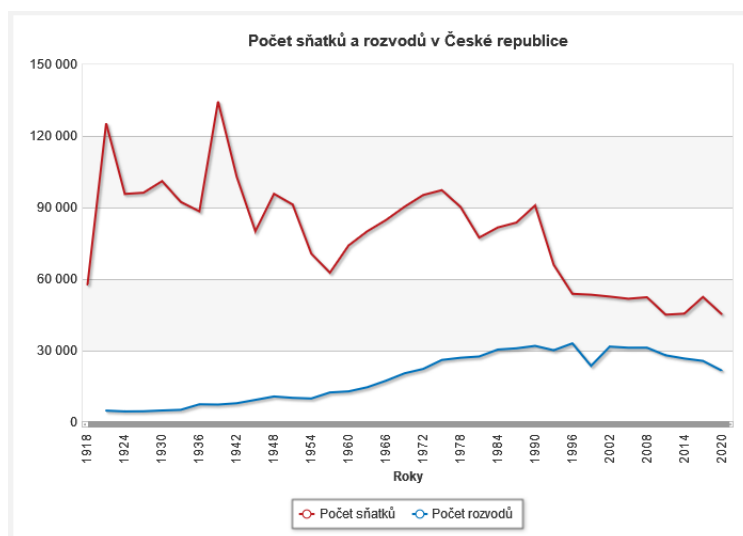
Minulá kapitola se věnovala tématu OSPOD a nyní přejdeme k samotnému procesu rozvod, avšak než-li se stanoví, co to je rozvod, bylo by záhodné definovat, co to je manželství. Dle Občanského zákoníku: „*Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.*“ (Zákon č. 89/2012 Sb. §655).

Jak zákon stanovil, mezi hlavní důvody vzniku manželství je založení rodiny. Tedy co je to rodina. Zde je to s definicí složitější, poněvadž znaky moderní rodiny jsou proměnlivé a nestálé. Přesto se o to několik autorů pokoušelo. Černá (2001) uvádí že rodina je: *společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí.* (Černá, 2001, s.18). Avšak tato definice se více hodí pro tradiční pojetí rodiny. Špaňhelová (2011) rodinu definovala jako: „*biopsychosociální skupina, která vzniká ze dvou členů odlišného pohlaví, mezi kterými neexistují pokrevní pouta, a z jejich dětí.*“ (Špaňhelová, 2011, s.11) což je přesnější definice na rozdíl od té předešlé, avšak dnes existují rodiny, kde rodiče tvoří pár stejného pohlaví, a tudíž se svými dětmi nesdílí „společnou krev“, tedy jejich děti jsou „pouze“ adoptované. Definic rodin bychom našli více, ovšem pro ilustraci to stačí. Navíc účelem této práce není nalézt co největší množství definic rodin.

Nyní již přejdeme k samotnému rozvodu. Občanský zákoník stanovuje že: „*Manželství může být rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení.*“ (Zákon č. 89/2012 Sb. §755 odst.1). Zákon také hovoří o manželském rozvratu, bylo by tedy vhodné nejprve uvést, co to manželský rozvrat je. Matějček a Dytrych (1994) uvádějí, že manželský rozvod na rozdíl od rozvratu je veřejnou záležitostí rodiny (jsou v něm zainteresovány další instituce jako právníci, sociální pracovníci a další), je deklarován žádostí o rozvod a postihuje základní funkce rodiny. Manželskému rozvratu ještě podle autorů předchází manželský nesoulad, ale ten bývá vcelku častý, proto za větší zmínku nestojí. Je zřejmé, že rozvod je pouze krajní řešení manželského rozvratu a nedochází k němu vždy, kdy se manželství ocitne na úrovni rozvratu.

Občanský zákoník ještě uvádí několik případů, kdy k rozvodu nemůže dojít. Konkrétně to je v případech kdy by se rozvod dostával do kolize se zájmem nezletilého dítěte či se zájmem manžela. Rozvod také nemůže proběhnout, dokud není ustanovena úprava poměrů dítěte v době po rozvodu (viz výše).

Ze statistik vyplývá, že míra rozvodovosti v porovnání s obdobím před sto lety jednoznačně vzrostla. Avšak je zajímavé, že maximum rozvodovosti v tomto století bylo dosaženo v roce 2010 a to 50 %. Tedy doslova každé druhé manželství skončilo rozvodem. Po tomto maximum čísla začala klesat, kdy v roce 2020 bylo ukončeno 21 734 manželství rozvodem (Český statistický úřad, 2021). V roce 2019 došlo k 22 644 rozvodům, kde byly přítomní nezletilé děti (Český statistický úřad, 2019). Ovšem je třeba brát na zřetel, že kromě rozvodovosti klesá sňatečnost (viz obr.1), z čehož lze vyvozovat, že lidé častěji „žijí na hromádce“, tudíž nejsou svazky, které by mohly skončit rozvodem. (Český statistický úřad, 2021)

Obrázek 1: Počet sňatků a rozvodů v České republice; zdroj: Český statistický úřad

Sčítání lidu v roce 2021 ukázalo, že rozvedených obyvatel v České republice je 1 233 112 z celkového počtu obyvatel 10 524 167. Ovšem vzhledem k tomu, že rodinný stav nebyl zjištěn u 47 815 obyvatel, lze předpokládat, že číslo rozvedených bude vyšší. (Český statistický úřad, 2021)

Výše uvedené statistiky pouze dokazují, že rozvod je dnes společensky akceptován. Rozvedená žena a matka samoživitelka v dnešní době netrpí tak silným společenským stigmatem, jako by tomu bylo například před sto lety, kdy společenská situace byla naprosto odlišná. Matějček a Dytrych (1994) vysvětlují, proč tomu tak je. Dle jejich slov:

„rozvod má četné rozporné charakteristiky, protože může být považován za určité základní společenské sanační opatření, které má zamezit nesouladu a těžkým konfliktům mezi manželi, má skončit problematické spolužití a umožnit další životní perspektivy.“ (Matějček a Dytrych, 1994, s.133) Avšak realita je mnohdy rozdílná od teorie, proto se v pozdějších kapitolách objeví důkazy, že konflikty přetrvávají i po rozvodu.

Nyní v krátkosti se budeme věnovat, jak by rozvod měl proběhnout podle Teybera (2007), který uvádí termín tzv. psychosociální rozvod. Tímto termínem popisuje proces, kdy se rozvádějící manželé musí smířit s ukončením svazku na úrovni emoční, tak i na úrovni duševní. Je to dlouholetý a náročný proces. Člověk musí přiznat, že na rozpadu manželství měl také svůj podíl, i když se mu to zajídá říci nahlas. Sice rozvod častokrát končí ošklivě, ale během manželství s druhým partnerem člověk prožil hezké chvíle, což je důležité si uvědomit. Rodina a přátelé se snaží pomáhat tím, že hází špínu na toho druhého, přičemž, jak bylo před několika větami řečeno, na rozpadu se podílejí oba partneři, i když poměr „zásluh“ je nevyrovnaný. Jedině když si člověk projde psychosociálním rozvodem, je schopen tuto kapitolu uzavřít a navazovat nové vztahy, do kterých nebude přinášet negativa z toho předešlého.

Mnoho rodičů si neuvědomuje, že i když už nejsou manželé a manželská role tudíž zanikla, nezanikla role rodičovská, a tedy práva a povinnosti vůči svému potomkovi. Proto během rozvodu, na první schůzce na OSPOD, jsou seznámeni s rodičovskou odpovědností, kam se řadí péče o dítě, o jeho majetek, zastupování dítěte v právních úkonech, soudních řízeních – prakticky ve všech záležitostech – které se týkají buď samotného dítěte nebo jeho majetku.

V našem právním systému je rodičovská odpovědnost ukotvena v Občanském zákoně 89/2012 a to v §865, kde stojí že: *„Rodičovská odpovědnost náleží stejně oběma rodičům. Má ji každý rodič, ledaže jí byl zbaven.“* a *„Rozhodne-li soud o omezení svéprávnosti rodiče, rozhodne zároveň o jeho rodičovské odpovědnosti.“* Nadcházející paragrafy se zabývá postupem rozhodování soudu o rozsahu, jak postupovat, pokud rodič je nezletilý, brání-li rodič výkonu rodičovské odpovědnosti či ji sám nevykonává, zneužívá a dále zvláštní ustanovení o jejím výkonu.

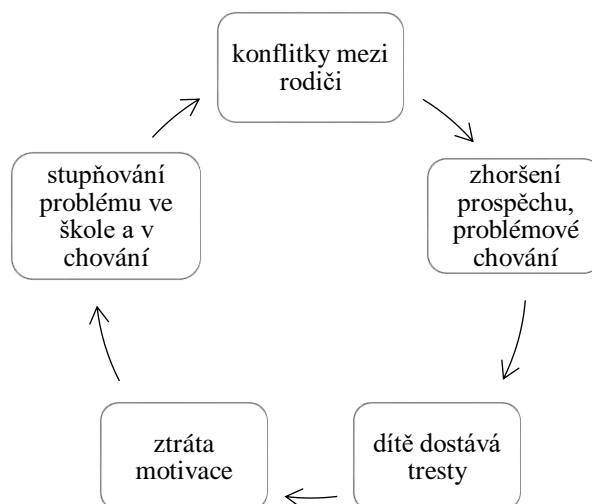
2.1 Vliv rozvodu na děti

Rozvod je velmi zátěžová situace po všech stránkách. Smith (2004) popisuje celou řadu negativních emocí a praktických problémů, které rozvod doprovází. Jeden z partnerů se musí odstěhovat, takže si musí nalézt nové bydlení, ideálně ve stejném městě nebo okolí, aby nemusel měnit zaměstnání a také aby se mohl vídat s dítětem – za předpokladu, že se s ním chce vídat. Pak tu máme finanční záležitosti, kdo bude hlídat dítě, když rodiče jsou u právníků, sociálních pracovníků, na soudě.

A také tu máme samotné dítě. Kdo mu řekne, že se rodiče rozvádějí? Jak se mu to řekne? Mělo by se mu to vůbec říkat, nebo ho nechat, aby na to přišlo samo? Špaňhelová (2010) se k tomuto problému vyjadřuje zcela jasně, že ano, mělo by se to dítěti říct. Čím více má dítě informací, které se mu podají srozumitelně, tím lépe se v situaci vyzná. Zásadní je, aby se rodiče domluvili a hlavně, aby u sdělování faktu, že se rozvádějí, byli oba. Díky tomu se předejde řadě konfliktů, které by mohly nastat. Také je třeba vybrat vhodnou dobu, kdy bude klid a prostor pro jeho případné dotazy. Pátek odpoledne nebo sobota ráno je skvělou možností.

Je náročné tuto situaci sdělovat, natož ještě zodpovídat otázky dítěte, které mohou rodiče zasáhnout. Ale rozvodu se neúčastní jenom partneři, ale také jejich potomek, a proto je důležité o tom s ním hovořit. Smith (2004) výstižně uvádí, že dítě žilo s představou o nekonečnosti lásky, kterou rodiče spolu sdílí. Avšak jestli jejich láska skončila, tak jak dítě může vědět, že časem láska nezmizí i vůči němu? Na to odpovídá Špaňhelová (2010) tím, že děti si vytváří své představy a fantazie. A přesně proto je třeba o tom s dítětem mluvit. Aby mělo jasno v tom, co se děje, aby si nevytvářelo vlastní scénáře, kde si často celou situaci dává za vinu. Kromě sdělení o skutečnosti rozvodu dítěti, je záhodno to sdělit učitelce ve školce či škole, aby chápalo případné změny v chování a výkyvy v prospěchu. Také je vhodné o tom mluvit s prarodiči dítěte, kteří by měli vědět, jak s dítětem o tom mluvit a co všechno ví.

Je tedy jasné, že během rozvodu kromě rozvádějících se manželů trpí i jejich děti. Do jisté míry je jedno, zda rodiče poslechnou Špaňhelovou (2010) a sdělí dítěti, že se rozvádějí, nebo to před ním budou tajit, či dokonce se před ním budou neskrytě hádat. Samozřejmě, pokud jsou děti přítomni každodenních konfliktů, má to na ně negativní dopady vyššího rázu, než kdyby u nich nebyly. Avšak tak či onak, negativní dopady tam jsou vždy. Nejčastější je zhoršený prospěch ve škole, problémové chování. Rodiče si to pak dávají za vinu mezi sebou, z čehož vznikají další hádky. Dítě dostává tresty za špatné známky a zhoršené chování, takže zájem o školu klesá dál a tvoří se tak bludný kruh (obr.2). A další problémy a dopady rozvodu na dítě nechají na sebe čekat až do puberty, nebo až do začátku dospělosti (Matějček a Dytrych, 1994).

Obrázek 2: Bludný kruh dopadů rozvodu na dítě; zdroj: vlastní

Dopady rozvodu na chování zmiňují také Pavlata in Matějček (2015), kde zmiňuje i fakt, že děti vyrůstající bez otce jsou agresivnější. S čímž se ztotožňuje i Černá (2001), která doporučuje, aby se rodiče snažili tyto problémy odstranit tím, že zajistí pro dítě pravidelný kontakt i s druhým rodičem.

Kromě zhoršeného prospěchu a chování existuje celá řada dalších možných reakcí, které popisuje Špaňhelová (2004) avšak než o nich bude řeč, je vhodné doplnit, že autorka uvádí nadcházející reakce pouze jako copingové mechanismy dítěte na rozvod. Reakce závisí na jeho věku, vrozených dispozicích (charakter, temperament), ale také na jeho zkušenostech se stresovými situacemi a jak je v minulosti zvládal. Tak tedy mezi další reakce dítěte na rozvod lze řadit lhavost, malé krádeže, noční můry či děsy, lhostejnost vůči rodinné situaci, útky z domova, nemluvnost a pak tu jsou také specifické reakce,

kteře jsou propojeny se somatickými prvky jako je bolest hlavy či břicha, zvracení. Rodiče mnohdy své dítě rozmazlují, aby si ho tak naklonili na svou stranu, díky čemuž dítě nezná ty správné hranice. Další reakcí na rozvod a konflikty rodičů může být vulgární slovník dítěte, nebo dítě může být také přehnaně vzorné a ukázněné, čímž se snaží spravit rodinnou situaci, nebo při nejmenším zlepšit rodičům náladu. Autorka dále uvádí nechutenství, popření, vznikání koalic dítěte s rodičem proti tomu druhému a separační úzkost, která se projevuje zejména u malých dětí zhruba do šesti let věku.

2.2 Situace po rozvodu

Smith (2004) uvádí, že po rozvodu mnoho rodičů není stále smířeno se situací, takže hádky stále pokračují a jak již bylo zmíněno, odnáší to i dítě. Dítě vycítí, že se rodiče hádají, nebo je u jejich konfliktů přítomno. Pro něj to je velká emocionální zátěž. Často se stává, že dítě poslouchá stížnosti jednoho rodičů na toho druhého. Dítě je pak zmítáno mezi nimi, protože rodiče nejsou schopni situaci vyřešit dospěle a případné konflikty s pojené s péčí si vyřikat mezi čtyřma očima. S dalším problémem jsem se setkala osobně na praxi a to je ten, že se rodiče neustále vracejí do minulosti, což dětem také nesvědčí.

Teyber (2007) poukazuje na fakt, že podle výzkumu klesá „*schopnost rodičů zajišťovat kázeň a důsledné vedení dětí, starat se o děti a projevovat jim citovou otevřenost, zajistit organizovaný chod domácnosti s předvídatelným každodenním řádem.*“ (Teyber 2007, s.175). Dále autor hovoří o tom, že i když rodiče mnohdy po rozvodu ztrácejí kontrolu nad výchovou, rozvod poskytuje příležitost, jak se více do výchovy zapojit.

Dubová (2008) se zaměřuje speciálně na otce po rozvodu. Ta ve své knize uvádí mnoho příkladů, že muži – otcové – mají nutkání dokazovat, že se zvládnou o sebe postarat sami, bez ženy. Pokud dítě není v jeho výhradní péči, ztrácí s ním kontakt a jak uvádí autorka, hrozí, že upadne otcovská identita. Jestliže se muž nemůže věnovat výchově potomka, často se nechá pohltit prací a zpětně uvádějí, že to je to jediné, co jim zbylo.

Rozvod je velmi zátěžová situace pro všechny zúčastněné, a je na rodičích, jak moc to usnadní svému dítěti. Sice mají na svých bedrech mnoho záležitostí, které vyžadují jejich pozornost, nemluvě o emocionální zátěži celého procesu, avšak je třeba si uvědomit, že děti za jejich rozkoly nemohou, tak není třeba, aby trpěly víc, než je nutné.

3. Formy péče a úprava vyživovací povinnosti

S ohledem na téma je také důležité říci, jak to vypadá s dítětem po rozvodu. V následujících kapitolách si stručně uvedeme, jaké jsou možnosti forem péče, okrajově si vysvětlíme, co to je vyživovací povinnost neboli výživné a v závěru kapitoly se podíváme, jak si stojí otcové ve svěřování dítěte do péče a placení výživného.

3.1 Formy péče

Než dojde k samotnému rozvodu, je třeba ustanovit formu péči o nezletilém. Tuto povinnost určuje Občanský zákoník 89/2012 v §906 odst.1: „*Má-li být rozhodnuto o rozvodu manželství rodičů dítěte, soud nejprve určí, jak bude každý z rodičů napříště o dítě pečovat, a to s uvážením zájmu dítěte...*“. V nadcházejícím paragrafu 907 odst.1 zákoník uvádí, jaké formy péče se nám naskýtají: „*Soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, nebo do střídavé péče, nebo do společné péče; soud může dítě svěřit i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné v zájmu dítěte. Má-li být dítě svěřeno do společné péče, je třeba, aby s tím rodiče souhlasili.*“

3.1.1 Výlučná péče jednoho z rodičů

Černá (2001) uvádí, že do roku 1998, kdy proběhla novelizace Zákona o rodině (který je dnes již zrušen a nahrazen Občanským zákoníkem, konkrétně druhou částí, kde se věnuje rodinnému právu) byla jediná cesta, jak upravit výchovu po rozvodu – to že dítě připadlo do výlučné péči matky, nebo otce. Až po již zmíněné novelizaci bylo možné zvolit střídavou péči, jejíž podstatě se práce bude věnovat v následující podkapitole. Výlučná péče jednoho z rodičů spočívá v tom, že dítě zůstává v péči jednoho z rodičů (nejčastěji péči matky) a druhý rodič má vyživovací povinnost a také rozsah styku. Autorka dále uvádí, že 90 % dětí je svěřována matce, přičemž se zjistilo, že není potřeba zvýhodňovat matky, jenom protože to jsou matky. Zjistilo se, že děti dobře prospívají i ve výhradní péči otce – zohledňovalo se jejich psychické zdraví a počet problémů. Zkrátka řečeno, otec je stejně dobrým rodičem jako matka.

3.1.2 Střídavá péče

Dle Dubové a Hastrmanové (2007) střídavá péče znamená, že o dítě pečují oba rodiče a s každým rodičem tráví přesně vyměřený čas. Jako vždy je sledován nejlepší zájem dítěte, což znamená, že soud schválí střídavou péči v případě, že oba rodiče mají o ni zájem,

jsou schopni dítě vychovávat a jako poslední ovšem ne méně důležité je, že střídavou péčí musí být nejlépe zajištěny jeho potřeby – tedy jinými slovy jiná forma péči by je nedovedla lépe zajistit.

Novák, Corradiniová a Vypušťák (2015) tvrdí, že střídavá péče je podoba péče, při které dítě tráví stejný čas jak s matkou tak i s otcem. „*Střídavou výchovu je pak třeba chápat jako snahu o co nejúplnější naplnění práva dítěte na oba rodiče, pokud spolu oba rodiče nežijí, neboť tato forma výchovy umožňuje dítěti nejen zachování fungujících vztahů s oběma rodiči, ale rovněž mu umožňuje zůstat součástí běžného každodenního života obou rodičů.*“ (III.ÚS 650/14) V naší společnosti se žije s domněním, že střídavá péče znamená, že dítě je týden u jednoho rodiče a týden u druhého, přičemž tomu tak vůbec být nemusí. Doporučuje se, aby časový interval byl kratší u menších dětí a čím více porostou, tak interval prodlužovat. Pokud by se jednalo o novorozence a kojence, asi je záhodné, aby více času trávily s matkou, avšak je také potřeba, aby si zvykaly na otce, aby pro ně nebyl cizím člověkem. Přičemž se ukázala, že z psychologického pohledu je střídavá péče vhodnější pro menší děti z toho hlediska, že si na ni lépe zvykají než ty starší (Hodina 2016).

3.1.3 Společná péče

K této formě péče se vyjadřuje Dubová a Hastrmanová (2007), které uvádějí, že společná péče fakticky znamená, že se o dítě naprosto stejným dílem starají oba rodiče. Důležitou podmínkou je, aby se rodiče dovedli ve všech otázkách stoprocentně shodnout, což bývá často kamenem úrazu. Častým problémem je pak finanční otázka, protože společné jmění manželů zaniká rozvodem, tudíž rodiče se musí dohodnout, jak tuto situaci vyřešit. Proto je společná péče vhodnější pro starší děti, které spějí k plnoletosti a s rodiči více méně nežijí. Avšak pokud rodiče jsou schopni všechno toto splnit a vyřešit, je na místě se ptát, zda nebylo možné jejich manželský rozvrat vyřešit tak, aby nedošlo k rozvodu.

3.1.4 Svěření do péče jiné osoby

Zde se konkrétně vyjadřuje Občanský zákoník, který udává, že dítě je svěřeno jiné osobě, než jsou rodiče v případě, kdy se rodiče nemohou o dítě starat a samozřejmě toto rozhodnutí musí splňovat nejlepší zájem dítěte. K této možnosti se soud přiklání v případě, kdy dítěti hrozí ústavní výchova. (Občanský zákoník 89/2012 Sb.)

3.2 Vyživovací povinnost k dítěti

Druhů vyživovací povinnosti je vícero a je to komplexní problematika, ovšem pro účely této práce postačí drobný exkurz do oblasti vyživovací povinnosti k dítěti. Na začátek je vhodné ujasnit, že Občanský zákoník termín vyživovací povinnost nedefinuje. Šmíd (2017) uvádí, že vyživovací povinnost je výsledek solidarity vůči slabší straně, v našem případě vůči dítěti, ať už je nezletilé, či zletilé, avšak ještě není schopno se samostatně živit. V širším slova smyslu výživné je chápáno jako soubor práv a povinností a v tom užším samotné plnění. Autor uvádí celou řadu možných definic pojmu výživného. Častým či dokonce opakujícím se prvkem těchto definic je zabezpečení potřeb, jehož rozsah je dán zákonem a činí se tak v rámci rodiny. Kovářová (2011) s výše popsáním souhlasí a stejně tak jako předchozí autor upozorňuje na to, že výživné se nepojí pouze k povinnosti zabezpečit výživu, ale také dalším hmotným a nehmotným potřebám, jako je oblečení, kulturní a zabezpečovací potřeby aj.

Vyživovací povinnost k nezl. dítěti vzniká na základě Občanského zákoníku: *„Nezletilé dítě, které není plně svéprávné, má právo na výživné, i když má vlastní majetek, ale zisk z majetku spolu s příjmem z výdělečné činnosti nestačí k jeho výživě.“* (Občanský zákoník 89/2012 Sb, §912). Dále dle Šmída (2017) vyživovací povinnost trvá celou dobu, kdy jsou splněny podmínky vzniku a zaniká v případě, kdy minimálně jedna podmínka vzniku je porušena. Nejčastěji k zániku dochází v momentě, kdy je oprávněna osoba schopna se sama živit.

O výši výživném se rodiče mohou dohodnout, nemusí s tím chodit k soudu, avšak je důležité mít na vědomí, že potřeby dítěte se mění, stejně tak se mění i situace obou rodičů. Je třeba pamatovat na to, že jakmile se nějaká taková okolnost změní, je třeba danou dohodu změnit. Pokud se výživné projednává před soudem, soud vždy dá raději přednost tomu, aby se rodiče dohodli, jinak rozhodne rozsudkem. Během tohoto soudu dítě zastupuje OSPOD². Soud si často vyžaduje řadu listin (od lékaře, ze školy, z úřadu práce, od zaměstnavatele apod.) na základně kterých rozhoduje, přičemž zohledňuje celou řadu faktů, jako výši majetku rodičů a dítěte, věk a zdraví dítěte aj. (Kovářová 2011). A jak udává Šmíd (2017) výše výživného není stejná pro oba rodiče.

² Pozn. autora: pouze pokud se jedná o nezletilé dítě. Zletilé dítě již OSPOD zastupovat nemůže.

Jak již bylo avizováno v úvodu, celá tato problematika je velmi komplexní a složitá, přesto považuji tento drobný vhled za dostačující a v následující podkapitole se podíváme, jak si i v kontextu výživného stojí otcové.

3.3 Úprava styku a výživného otce

Vzhledem k tématu této práce je záhodné zmínit a lehce shrnout, jak si vlastně stojí otcové z hlediska forem péče, (ne)placení výživného a času trávené s dětmi. Černá (2001) uvádí, že otec dostává standartně dítě jednou za čtrnáct dní o víkendu. Dítě je zvyklé, že otce a matku vidá přibližně stejnou dobu a na jednou čas s otcem je rapidně zkrácen na čtyři dny v měsíci. S čímž logicky souvisí i ten fakt, že otcovská role a jeho vliv na dítě klesá. Není proto divu, že časem dochází k ochlazení vztahu. Podobný postoj zaujímají také Novák, Corradiniová a Vypušťák (2015), kteří sdělují, že druhý rodič, kterému nebylo dítě svěřeno (nejčastěji právě otec) vidá tak svého potomka zhruba 10 % času.

Fafejta in Lužný (2013) doplňuje, že naše společnost mění postoj ve věci otec a výchova dětí. Je čím dál tím větší samozřejmost, že otec se o děti stará nejen tím, že vydělá peníze potřebné na uspokojení jeho potřeb, ale aktivně se zapojuje do péče (viz následující kapitola).

V roce 2018 bylo pouze 10 % dětí svěřeno otcí, stejný počet dětí mělo střídavou péči, 4 % společnou péči a zbytek – tedy 76 % - bylo svěřeno matce. Pokud se podíváme na výživné, tak vyživovací povinnost ve stejném roce byla udána 86 % otcům v rámci prvního soudního řízení (Höhne, Palonciová, 2021).

V naší společnosti je zarytí stereotyp, že otcové odmítají platit výživné. U některým tomu tak skutečně je a důvodů je celá řada, např. mají podezření, že dítě není jejich, dítě nechtějí, své dítě nevidají nebo se k nim děti chovají nepřátelsky, při rozvodu byli finančně či morálně poškozeni, nemají prostředky na hrazení, nebo prostě platit odmítají, aniž by tam figuroval některý z výše uvedených důvodů (Utěšilová in Bakalář, 1996).

Je tedy jasné, že v pomyslném souboji o to, kdo častěji pečuje o dítě, vyhrávají s jednoznačnou převahou matky. Nakonec to dopadá tak, že otcové jsou rádi za střídavou péči, kdy mají dítě u sebe daleko častěji, než kdyby bylo u matky, nebo se také může stát, že otcové se bojí o své dítě bojovat, protože mají strach, že o něj přijdou úplně. Navíc se

s tím také poji fakt, že mnoho otců neplní vyživovací povinnost a ti, kteří ji plní, jsou tímto stereotypem stigmatizováni.

4. Důležitost otce pro dítě a jeho výchovu

Nyní se blíže podíváme na otce a jeho důležitost pro výchovu dítěte. Otcové mohou být, jak dobří rodiči, tak i špatní. Děti je mohou mít rády, s úsměvem na tváři vzpomínají na jejich zážitky, ale stejně tak se jich mohou bát, nebo se v kontaktu omezují pouze na telefonáty, protože nechtějí s otcem být v jedné místnosti (Kramulová 2009). Otec je pro dítě nejdůležitějším člověkem hned po matce, což je nezpochybnitelné. Jako muž pro dítě představuje atributy bezpečí a ochrana před světem. (Ballnik 2012). Kramulová (2009) k tomu doplňuje, že si dítě s otcem mnohdy zažije daleko více srandy než s matkou, která stále sleduje pohodlí dítěte a někdy to trochu přehání s opatrností. K této tématice se také vyjadřuje Delaroche (2007), který s výše uvedeným souhlasí a ještě dodává, že otcové mají za úkol separovat matku od dítěte, aby se dítě stalo více samostatné a méně závislé na matce. *„Vzpomínám si, že se mnou jezdil o víkendu na vandry, byla jsem jediná ve třídě, kdo spal pod širákem. Ale taky jsem si táhla na zádech bágel s věcmi – pro mou spolužačku v té době chodila do družiny babička a cestou domů jí nesla tašku, Myslím si, že mi táta nechával víc svobody, ale taky mě vychovával k větší samostatnosti s odpovědností.“* (Kramulová, 2009, s.22)

Ballnik (2012) přispěl s dalšími aspekty, kdy je otec přínosný pro své dítě. Děti, které jsou v kontaktu s otcem mají častěji lepší známky ve škole, v dospělosti se lépe adaptují v zaměstnání a také mají daleko lepší vztah k druhému pohlaví. Na druhou stranu se na problematiku dívá z druhé strany, a to čím jsou děti prospěšné pro otce. Trvalo to sice od pravěku, kdy otcové nezajišťovali nic jiného než jen rozmnožení rodu a zajištění jeho přežití, ale díky vývoji trvajícím staletí dnešní otcové mohou najít smysl života v dětech. Jednoduše být otcem, který se o děti stará nejen po praktické stránce, ale i po emocionální, který si vytváří vzpomínky podobné té, kterou výš zmínila Kramulová.

Avšak díky rozvodu většina dětí o tento mužský vliv přichází. Teyber (2007) poukazuje na fakt, že mnoho lidí ani neznepokojuje, že po rozvodu děti přicházejí o vliv jednoho z rodičů. Netrápí je, že si dítě nebere na víkendy, nevyzvedává ze školy, ale trápí je, když neplatí výživné. Ballnik (2012) připomíná, že rozvodem děti většinou nepřicházejí jenom o otce, ale rovnou přicházejí o celou „větev“. Utne se kontakt s prarodiči, s tetičkami a strýčky i s bratranci a sestřenicemi z jeho strany.

Teyber (2007) uvádí, že není neobvyklé, když tři roky po rozvodu neproběhne mezi otcem a dítětem téměř žádný nebo úplně žádný kontakt, a přestože otec má vůči svému dítěti stále jisté povinnosti (a samozřejmě i práva) tak je neplní. Otcové se častokrát dobrovolně vzdávají své otcovské role, k čemuž je vedou zejména tři důvody: kulturní, konflikty mezi rodiči a tradiční pojetí mužské role. Jakmile otec nenavazuje kontakt s dětmi, u dětí se projevují potíže s adaptací, problémy ve škole ale také problémy ve společenské a emoční oblasti. Není výjimka ani deprese. Avšak je třeba brát v úvahu věk a pohlaví dítěte.

4.1 Typy otcovských rolí

Dubová (2008) vystavěla několik typů otcovských rolí, kterým se v následujících řádcích bude tato práce věnovat. Prvních pět rolí se pomyslně řadí mezi povinné, ke kterým otec má určitý vztah. Zbylé tři jsou „doplňkové“.

4.1.1 Otec živitel

Role otce jako taková prošla mnohými změnami, ale jedno zůstalo stejné: postoj k roli živitele. Rozdíl pak nastává mezi jednotlivými otcí, zda a nakolik ji přijímají. V naší společnosti je znatelný rozdíl mezi finančním ohodnocením muže a ženy se stejným vzděláním na stejné pozici. Muži také v drtivé většině případů nechodí na mateřskou a později rodičovskou dovolenou, která v České republice nejčastěji trvá od dvou do šesti let. K narušení této role nedochází ani po rozvodu. Naopak je to jediná role otce, o které se očekává, že zůstane zachována. Mnohým matkám ke spokojenosti stačí, když otec bude pouze platit výživné a nic víc od něho nechtějí, ani neočekávají. Je pak na otcí, jestli tuto úlohu přijme, nebo bude bojovat, aby se do života dítěte zapojil více. Pro dítě se tak otec, pokud zastává pouze roli živitele, stává prakticky neviditelný. (Dubová 2008)

4.1.2 Otec pečovatel

Míra zapojení otců na péči dítěte (příprava stravy, dovoz do školy a z ní apod.) a na péči domácnosti je dána jejich vytížeností v práci, přesto dnes je naprosto běžné, že se otec alespoň v minimální míře věnuje své pečovatelské roli. Pokud otec má ve své péči (výhradní či střídavé) dítě, či jej vidí jednou za čtrnáct dní o víkend, je nucen se ujmout své pečovatelské role a zajistit vše, co před rozvodem nejčastěji zajišťovala matka (jídlo, vymyslet program pro víkend, zvládnout, když onemocní apod.). I když je pravdivé, že

ve většině případů otec tráví čas s dítětem kratší dobu, než tomu tak bylo před rozvodem, tak se musí brát v potaz, že celý ten čas je kontinuální a intenzivnější (Dubová 2008).

4.1.3 Otec blízký dítěti

Základem této role je citová blízkost otce a jeho přítomnost. Jedná se o budování vztahu mezi otcem a dítětem, kde figuruje důvěra, blízkost – jak geografická, tak i citová – porozumění, společné trávení času aj. V této rovině je velmi znát rozdíl mezi tradičním otcem a tím moderním. Problém nastává v momentě rozvodu, kdy kontakt mezi dítětem a otcem je omezen, a tudíž prohlubování jejich vztahu je velmi omezené. Některým otcům tato situace vadí, děti jim schází již po pár dnech a nedovedou si zvyknout, že už nesdílí každodenní rituály. Naopak jiným to vyhovuje, což jsou ti otcové, kteří si k dítěti nestihli nebo nedovedli vytvořit plnohodnotný vztah. (Dubová 2008)

4.1.4 Otec vychovatel

Role vychovatele provází roli otce minimálně od dob 60.let 20.století, přestože se zásadně proměnila. Tehdy bylo doménou otcovské role živit rodinu a být její autoritou – vychovatelem. Tehdy otec měl moc nad chováním svých potomků zejména díky tomu, pakliže svého potomka vydědí, ztrácí tím onen potomek sociální status. Dále sem také spadaly tělesné tresty a skolarizace. Dnes otec stále má jistou autoritou, ale asi je zřejmé, že z tou dřívější je nepoměrně menší. Moderní otcové balancují mezi rolami vychovatele a partnera ve hře (vysvětleno v podkapitole 4.1.6 Otec bavič a partner při hře), kdy dítěti nastavují jasné hranice, přičemž jsou i tak schopni si se svými dětmi hrát a ukázat, že otec je člověk jako každý jiný a je s ním i legrace. Po rozvodu je tato role jedna z mála, která zůstává zachována. Děje se tomu tak, protože otec má autoritu u svého dítěte jenom díky tomu, že to je jeho otec. Samozřejmě je to podmíněné časem, který společně tráví. (Dubová 2008)

4.1.5 Otec učitel

Není neobvyklé, že otec také své dítě vzdělává. Ať už se jedná o základní dovednosti, jako řeč a chůze, tak i složitější dovednosti jako hrát fotbal či jiný sport, připravuje ho na povinnou školní docházku, během které se s ním učí a pomáhá mu číst, psát, počítat. Také sem spadají i poznatky o kultuře, hodnotách, normách (Dubová 2008). Jak bylo zmíněno

výše, otec své děti učí také samostatnosti a odpovědnosti, a to díky svobodě, kterou svým dětem umožňují.

4.1.6. Otec bavič a partner při hře

Zde se jedná o chvíle, kdy otec zahodí svou autoritu, klekne si na všechny čtyři a hraje si se svým dítětem. Jsou smazány hranice mezi rolí dítěte a rolí otce, protože otec dobrovolně přijímá roli dítěte, tedy na oko se stává jedním z nich. Po rozchodu se otec nejčastěji pozicuje právě do této role, kdy ostatní jdou do pozadí. S dítětem má často omezený čas, proto chce, aby dítěti bylo s otcem dobře. Společný čas je trávený především hraní her a společných výletů, kdy výchovný a školící aspekt může být také přítomný, ale rozhodně se nejedná o prioritní (Dubová 2008).

4.1.7 Otec hlava rodiny

Role hlavy rodiny má v jistém ohledu opačný průběh než předešlá role. Zatímco bavič se stává dominantní rolí až po rozchodu, u hlavy rodiny to je z logických důvodů opačné. Po rozchodu tato role je prakticky neudržitelná, pokud dítě nezůstává ve výhradní péči otce. Hlava rodiny reprezentuje rodinu, ochraňuje jí a dělá v jejím jménu zásadní rozhodnutí. Tato role je významně spojena s rolí živitele a s maskulinitou. Jak bylo řečeno, tato role ve většině případů je po rozvodu neudržitelná, čímž mnoho otců trpí a může se to také pojit s osobnostní krizí, kdy se otec přestane vnímat jako muž (Dubová 2008).

4.1.8 Otec představitel původu

Na závěr se v krátkosti uvede role, která nelze přenechat jinému muži, sebrat, či naopak darovat. Jedná se o biologickou rovinu, kdy otec je představitel rodu, ať už je rodina pospolu, rodiče jsou rozvedení, či otec neplní svou otcovskou roli (Dubová 2008). Jak se říká „krev není voda“ a tady to platí dvojnásobně.

Z předchozího textu vyplývá, že otec je pro své dítě nesporně důležitý. Celá jeho role a angažovanost v jeho výchově se časem měnila. Jak přesně vypadá jejich vztah a jaké jsou hlavní vlivy na něj, se podíváme v následující kapitole.

5. Vztah mezi otcem a dítětem

Z výše uvedených kapitol vyplývá, že otec a jeho míra účasti na výchově má zásadní vliv na chování a vývoj dětí. Postupem vývoje se z otce, který měl pouze roli živitele a autority (vychovatele), stává otec, na kterého dítě rádo vzpomíná, rádo s ním tráví čas, a tudíž absence jejich přítomnosti má na děti negativní dopady. Černá (2001) vyzdvihuje, že otec je důležitý pro rýsování odpovědnosti a empatie, navíc vztah, jaký má otec se svými dětmi předurčuje, jak budou vypadat budoucí vztahy dětí v oblasti práce, přátelství, partnerské. Což se slučuje s postoji ostatních autorů, které byly uvedeny výše.

Pavlatá in Matoušek (2015) avšak přidává to, že i když je žádoucí, aby probíhal kontakt mezi otcem a dítětem, tak je třeba být opatrný, pokud rodiče mají mezi sebou konflikty. Tehdy kontakt s otcem může být značně problematický. Touto skutečností kontakt s otcem má spíše negativní konotaci.

5.1 Konflikty mezi rodiči přetrvávající po rozvodu

Pavlatá in Matoušek (2015) uvádí, že existuje možnost předejit konfliktům po rozvodu, a to již při formulaci soudního rozsudku, kde by se soud měl vyjádřit, za jakých přesně stanovených podmínek má docházet k návštěvám, kdy a jak bude docházet k předávání dítěte a uvést i sankce, pokud dojde k porušení rozsudku.

Teyber (2007) potvrzuje, co již bylo vyřčeno: děti, jejichž rodiče mají mezi sebou spory i po rozvodu, se nejhůře adaptují na nově vzniklou situaci. Černá (2001) sděluje, pakliže se chceme vyvarovat vzniku konfliktům, které mnohdy vedou k níže popsaným situacím, je třeba, aby rodiče našli nový životní styl a vyrovnali se s rozvodem. Jak v kapitole 2. Rozvod popisuje Teyber (2007), je třeba, aby oba rodiče prošli psychosociálním rozvodem. Stejný postoj zaujímají Matějčiček a Dytrych (1994). Rodiče se obávají, jak si dítě zvykne, že rodiče žijí odděleně a že z jednoho světa se najednou staly dva. Ve společnosti se mohou ozývat hlasy volající po zrušení střídavé péče, protože to dítě jenom mate a než si zvykne, že je u jednoho rodiče, už se „stěhuje“ k druhému. Již zmínění autoři tyto názory vyvracují slovy: „*dítě si zvykne žít docela dobře ve dvou různých světech, pokud se mu nepřátelsky nemíchají.*“ (Matějčiček, Dytrych, 1994, s.144). Což vlastně potvrzuje slova Teybera (viz výše). Z čehož lze jednoznačně vyvozovat, že jakmile si rodiče vyřeší problémy mezi sebou, nebo je alespoň přesunou do bodu, kdy

jsou oba schopni o nich hovořit umírněně a klidně, a navíc tyto problémy nepřenášejí na děti, tak se vyvarují nepřiměřených reakcí, které si budeme vysvětlovat v následujících podkapitolách.

5.1.1 Popouzení proti jednomu z rodičů

Jedná se o „*jakékoli ovlivňování dítěte, přímé nebo nepřímé, s úmyslem snížit hodnotu druhého rodiče v očích dítěte. Intenzita popouzení může být různá, dítě může být popouzeno jedním rodičem vůči druhému nebo proti oběma rodičům navzájem.*“ (Vančíková, 1999, s.7) Dle Černé (2001) zejména tak matky činí, protože chtějí otce očernit a zajistit si tak, že dítě budou mít sami pro sebe. A i když malé děti jsou na matce zcela závislé, nenechají se tak snadno ošálit. Cítí, že mají otce rádi a vidí, že mají spolu mnohé společné, proto děti trpí, když matka očerňuje otcovy kvality. Dítě to vnímá tak, jako kdyby matka očerňovala i jeho a tím trpí jejich sebevědomí. Matějček a Dytrych (1994) k tomu doplňují a s tím i souhlasí s výše uvedenou autorkou, že takto rodič dostává dítě do pozice, která je vůči jeho věku a postavení v rozvodové a porozvodové situaci nevhodná, a to je ta, že dostává pozici soudce. Bakalář in Bakalář (1996) navíc uvádí, že pokud dítěti v rámci popouzení je zabráněn kontakt s druhým rodičem, dítě tak přichází o samotnou osobu rodiče a o pozitiva plynoucí z jejich vztahu, dále se mohou objevovat situační stresové reakce v době, kdy mělo dojít ke kontaktu a také mohou nastat problémy v oblasti sebehodnocení.

5.1.2 Bránění ve styku

Bránění ve styku se často pojí s již výše popsáním popouzením. Důvody jsou podobné, až téměř totožné jako u popouzení. Snaha vyhnout se bývalému partnerovi, pomstít se mu, nechat si dítě pouze pro sebe. Může se stát, že několik let navazování kontaktu s otcem fungovala bez problému, avšak zádrhel se naskytne v momentě, kdy si matka najde nového partnera. Otcové v této situaci jsou pasivní, doufají, že se situace zlepší a odmítají situaci řešit právní cestou. Čímž matce pomyslně hrají do karet (Černá 2001). Podle Nováka, Corradiniové a Vyšňáka (2015) jedním z častých důvodů, proč dochází k bránění ve styku je onemocnění dítěte, avšak ne každé onemocnění je důvodem bránit oprávněnému rodiči v kontaktu. K čemuž se vyjadřuje také Nejvyšší soud: „*Mezi objektivní příčiny, které brání uskutečnění styku nezletilého dítěte s rodičem (popř. s jinou osobou) nepochybně patří i onemocnění dítěte (...). Zda je možný styk i v případě*

onemocnění dítěte, závisí na konkrétních okolnostech každého případu. Mezi ně může patřit na jedné straně charakter nemoci, psychický stav dítěte v době nemoci, možnost převozu dítěte k oprávněnému rodiči, zátěž spojená s tímto převozem, způsob léčby (podání léků, rehabilitační cvičení apod.), přičemž k těmto okolnostem se zpravidla vyjádří ošetřující lékař, na druhé straně schopnost rodiče se o nemocné dítě postarat.“ (20 Cdo 4498/2009, Usnesení NS ze dne 21.02.2011). Černá (2001) přidává jako další důvod, proč by se oprávnění rodič neměl převzít dítě to, že pečující rodič naplánuje dítěti na stanový čas zájmový kroužek nebo jinou atraktivní aktivitu.

5.1.3 Syndrom zavrženého rodiče

Bakalář (2002) definuje syndrom zavrženého rodiče (dále jen SZR) jako programování dítěte jedním rodiče proti druhému, přičemž na rozdíl od popouzení, toto dítě si začne tvořit vlastní názory na druhého „zlého“ rodiče a v pozdější fázi programující rodič ani už nemusí vyvíjet velké úsilí na ukotvení názorů. Je tomu tak, protože dítě samo situaci vidí v černobílém spektru a rodiče, se kterým žije a tráví většinu času hodnotí jako toho dobrého, a naopak toho druhého rodiče hodnotí záporně. Dle Černé (2001) by se dalo povědět, že SZR je umocněnější popouzení, přičemž SZR je závažnější v tom, že samo dítě si vytváří důvody, proč druhého rodiče zavrhnout. Což se shoduje s tím, jak danou problematiku vidí předchozí autor – Bakalář (2002). Novák (2008) uvádí, že o SZR lze hovořit pouze tehdy, kdy se zavržený rodič nechová tak, jak bylo řečeno.

5.2 Další faktory ovlivňující vztah otec-dítě

5.2.1 Vliv nových vztahů

Pro dítě je velkým šokem, když vidí, že oba rodiče nacházejí nové partnery. Pro rodiče je důležité si uvědomit, zda-li opravdu chtějí svého nového partnera představit dítěti. Není žádoucí, aby dítě vidělo, že se doma střídají partneři rodiče jak na běžícím pásu. Samozřejmě dítě nemá rozhodovat, zda rodič bude mít nového partnera, či nikoli, ale je třeba si uvědomit, že nový partner v očích dítěte krade rodiče pro sebe, proto se ze začátku dítě bude stavět k němu negativně. (Berger, Gravillon, 2011) Nový partner nemusí být brán jenom jako zloděj, ale, jak tvrdí Špaňhelová (2010), dítě ho může považovat za důvod rozvodu rodičů. Také přidává doporučení, že rodič dítěte by s představením nového partnera měl počkat do doby, než se dítě s rozvodem rodičů smíří.

Dalším problémem, který nové vztahy přináší je, pokud nový partner má své vlastní děti. Nejen, že děti soupeří mezi sebou, ale navíc se biologické matce nelíbí, pokud o její děti pečují cizí žena, i když je to partnerka bývalého manžela. (Smith, 2004) Dle Dubové (2008) nové partnerky otce mají unikátní, přesto ne příliš dobře známý vliv na jeho zájem o vídání se s vlastním dítětem. Uvádí, že jakmile se otec ožení, klesá počet kontaktů s dítětem a také ekonomická podpora (placení výživného).

Shrnutí teoretické části

V první části jsem se snažila vymezit hlavní teoretické pilíře dané problematiky, které jsem rozdělila na pět kapitol. První kapitola se věnuje orgánu sociálně-právní ochrany dětí, jejich agendě a zejména role soc. pracovníka v rozvodu. Zmiňuje se zde jejich činnost v tomto procesu, základní pojmy jako např. kolizní opatrovník a podrobněji popisují v celku novou metodu práce na OSPOD a to Cochemský model.

Druhá kapitola se zaměřuje již samotnému rozvodu, základním definicím, ukotvení v legislativě, statistice rozvodovosti a doporučení pro rodiče, jak se s rozvodem nejlépe smířit, aby to mělo co nejmenší dopady na dítě. V následující podkapitole se práce věnuje právě onomu vlivu rozvodu na dítě, jak mu oznámit, že se rodiče rozvádějí a jaké konkrétní dopady rozvod může na dítě mít. Druhá podkapitola se zaměřuje na situaci po rozvodu, jak na rozvod reagují rodiče a konkrétně otcové. Třetí kapitola je věnována formám péče – jaké druhy péče v našem státě máme – vyživovací povinnosti a také konkrétní úpravě styku a výživného otce.

Předposlední kapitola upozorňuje na důležitý význam otce pro dítě a jeho vývoj, v čem je jeho přínos odlišný od toho matičního a jaké typy rolí otec může zastupovat. A již poslední pátá kapitola se věnuje právě onomu vztahu mezi otcem a dítětem, co vše na to může mít vliv, jako konflikty mezi rodiči a jejich konkrétní podoby, a další faktory ovlivňující jejich vztah.

V následující části se věnuji již samotnému výzkumu, kde na základě výše uvedeným teoretickým poznatkům zjišťuji, jaký pohled mají pracovníci a pracovníce OSPOD na vztah otce a dítěte po rozvodu za pomoci kvalitativní výzkumné strategie.

EMPIRICKÁ ČÁST

6. Metodické ukotvení výzkumu

Tato část bakalářské práce se věnuje zpracování výzkumného šetření. Nejprve se nadefinují cíle výzkumu a výzkumné otázky, dále se transformují dílčí cíle do tazatelských otázek, vysvětlí se výzkumná strategie – jakou jsem si vybrala a jak ji odborníci definují – následně se sepíšíou výhody a nevýhody zvolené strategie šetření, předeště se také výběr výzkumného vzorku, kde budou vypsána kritéria pro výběr. Taktéž bude věnován prostor etickým rizikům výzkumu, popíše se samotné šetření, jeho průběh a zpracování získaných výsledků a tuto část uzavře samotná interpretace výzkumného šetření.

6.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jak sociální pracovníce a pracovníky OSPOD vnímají vztah mezi otcem a dítětem po rozvodu. Cíl jsem si zvolila, protože pohled sociálních pracovníků oddělení SPOD je klíčový při rozvodovém řízení i při následujících soudních řízení týkající se změny péče a vyživovací povinnosti. A protože otcové trpí společenským stigmatem, které tvrdí, že se nestarají o své děti (viz kapitola 4. Důležitost otce pro dítě a jeho výchovu), chci zjistit, co je na tom pravdy a zda na tomto stigmatu nemají svůj podíl pracovníci OSPOD. Abych získala odpověď na hlavní cíl, rozdělila jsem jej na tři dílčí cíle, řídila jsem se odbornou literaturou a praxí na OSPOD.

Dílčí cíle:

DC1: Zjistit co má na vztah mezi otcem a dítětem největší vliv z pohledu pracovníků OSPOD.

DC2: Zjistit, zda otcové dodržují soudem stanovená pravidla styku a placení výživného.

DC3: Zjistit, jak pracovníci OSPOD hodnotí vztah mezi otcem a dítětem po rozvodu.

6.2 Transformace dílčích cílů do tazatelských otázek

Tabulka 1: Transformační tabulka

Hlavní cíl	Dílčí cíle	Tazatelské otázky
Zjistit, jak sociální pracovnice a pracovníci OSPOD vnímají vztah mezi otcem dítětem po rozvodu	DC1: Zjistit co má na vztah mezi otcem a dítětem největší vliv z pohledu pracovníků OSPOD.	<p>TO.1 Jak vztah mezi otcem a dítětem ovlivňuje vztah mezi otcem a matkou?</p> <p>TO.2 Jak jejich vztah ovlivňují nové vztahy rodičů?</p> <p>TO.3 Jak jejich vztah ovlivňuje věk dítěte?</p> <p>TO.4 Jak jejich vztah ovlivňuje geografická vzdálenost otec-dítě?</p> <p>TO.5 Jak jejich vztah ovlivňuje soudem ustanovená forma péče?</p> <p>TO.6 Jak jejich vztah ovlivňuje výše výživného?</p> <p>TO.7 Jak velký zájem mají otcové vídat se s dětmi?</p> <p>TO.8 A jak velký zájem má dítě vídat otce?</p> <p>TO.9 Jak jejich vztah ovlivňuje důvod rozvodu rodičů?</p> <p>TO.10 Dovede mi popsat, jakým způsobem tráví otcové se svými dětmi čas? Pokud ano, uveďte prosím příklady.</p>
	DC2: Zjistit, zda otcové dodržují soudem stanovená pravidla styku a placení výživného.	<p>TO.11 Jak je pravidelný kontakt otec-dítě?</p> <p>TO.12 Jak otcové dodržují ustanovení soudu z hlediska časového intervalu?</p> <p>TO.13 Pokud intervaly nedodržují, co to způsobuje?</p>

		<p>TO.14 Jak často jsou otcové spokojeni s rozhodnutím soudu?</p> <p>TO.15 Vyskytují se u otců netradiční reakce a pokud ano, tak které?</p> <p>TO.16 Setkala jste se někdy se situací, kdy by docházelo ze strany matky k popouzení nebo bránění styku vůči otci? Jestli ano, popište prosím, jak to vypadalo.</p> <p>TO.17 Setkala jste se někdy se situací, kdy otec neplatil výživné? Prosím, popište situaci (důvody, částku, jak často takové situace vznikají)</p> <p>TO.18 Jak často žádá otec o úpravu styku?</p>
	DC3: Zjistit, jak pracovníci a pracovnice OSPOD hodnotí vztah mezi otcem a dítětem po rozvodu.	<p>TO.19 Jak hodnotíte jejich vztahy? Co vidíte jako pozitiva a naopak negativa?</p> <p>TO.20 Co vidíte jako největší překážku, aby se jejich vztahy zlepšovaly?</p>

Zdroj: vlastní

6.3 Výzkumná strategie

Pro výzkum jsem zvolila kvalitativní přístup, jež mi poskytuje individuální vhled do problematiky na základě polostrukturovaného rozhovoru. Miovský (2006) uvádí, že kvalitativní přístup využívá kvalitativní metody, které využívá pro analýzu a interpretaci trendů společnosti, které jsou nekvantifikované nebo nekvantifikovatelné. Dle Hendla (2005) výzkumník před začátkem výzkumu musí zvolit téma výzkumu a také stanovit základní výzkumné otázky, které může v průběhu doplňovat či modifikovat, a proto se tento typ výzkumu považuje za pružný. Autor dále připodobňuje kvalitativního výzkumníka k detektivovi, čímž chce demonstrovat proces výzkumu, kdy „výzkumník vyhledává a analyzuje jakékoli informace, které přispívají k osvětlení výzkumných otázek,

provádí deduktivní a induktivní závěry.“ (Hendl, 2005, s.50). Švaříček in Švaříček a Šed'ová (2010) uvádí, že v kvalitativním výzkumu je nutné vědět, kdo výzkum realizuje, jaká jsou základní stanoviska, proč a jak výzkum provádí. Autor také uvádí na pravou míru, že definovat kvalitativní přístup je složité, neboť každá existující definice dává důraz na různé znaky kvalitativního výzkumu. S čímž se ztotožňuje jak Miovský (2006) tak i Hendl (2005)

Polostrukturovaný rozhovor je podle Miovského (2006) tou nejrozšířenější podobou rozhovoru, protože nabízí řešení úskalí jak nestrukturovaného rozhovoru, tak i toho strukturovaného (ke konkrétnímu výčtu výhod a nevýhod se zabývá následující kapitola 6.4 Výhody a nevýhody). Dle Švaříčka in Švaříček a Šed'ová (2010) je polostrukturovaný rozhovor jedním ze dvou hlavních podob hloubkového rozhovoru. Za pomocí polostrukturovaného rozhovoru v rámci užití kvalitativních metod výzkumu se získávají celkové a podrobné informace o zkoumaném fenoménu. Otázky nejsou pevně dané a přesně seřazené (jako tomu je u kvantitativní metody) a informanti mají tak větší prostor se o dané problematice více vyjádřit, z čehož se pak získává hloubkový a detailní pohled na daný fenomén. Což je také důvod, proč jsem si vybrala právě tento typ rozhovoru, protože během něj se mohou informanta doptávat na podrobnosti, ověřovat informace a pružně reagovat na nové poznatky.

6.4 Výhody a nevýhody

Dle Hendla (2005) výhodami kvalitativního výzkumu je získání detailního popisu jevu a vhled při jeho zkoumání v přirozeném prostředí, což také umožňuje analyzovat procesy, navrhnout teorie. Výzkumník může efektivně reagovat a také pátrá po místních příčinných souvislostech. Švaříček in Švaříček a Šed'ová (2010) je výhodou tohoto typu výzkumu fakt, že na jeho počátku není žádná teorie, o kterou se výzkum opírá, protože jde o hloubkový sběr dat a poskytne tak co největší možné množství nových poznatků o daném fenoménu. Již konkrétní výhodu polostrukturovaného rozhovoru Miovský (2006) vidí ve skutečnosti, že během něj se může flexibilně hýbat s pořadím otázek tak, aby se na plno využily znalosti informanta. Dále jeho výhodou je možnost doplňovat otázky, zda se správně porozumělo informantovi a ptáme se více do hloubky.

Nevýhodou kvalitativní výzkumné strategie je ta, že vzniklé teorie není možné generalizovat na širší populaci, neboť jsou platné pouze na pro výzkumný vzorek

(Švaříček in Švaříček a Šed'ová, 2010). Hendl (2005) dále uvádí nevýhody jako obtížnost kvantitativně predikovat a testovat teorie, analýza získaných informací nese s sebou časovou náročnost a výsledky jsou snadno ovlivnitelné výzkumníkem. A také se musí vzít v úvahu, že i samotný rozhovor je časově náročný, což může odradit potenciální informanty.

6.5 Výběr výzkumného vzorku

Jako nejrozšířenější metodou výběru výzkumného vzorku Miovský (2006) považuje metodu záměrného výběru, který znamená, že výzkumník vyhledává a volí účastníky výzkumu podle předem daných vlastností a samozřejmě, zda-li jsou ochotni se výzkumu účastnit. Konkrétně jsem prováděla účelový výběr přes instituce, což se dá stručně vysvětlit, jako vyhledávání potenciálních účastníků výzkumu skrze určitý typ služeb či činností, které instituce pro jistou cílovou skupinu nabízejí.

Pro účely výzkumu v rámci bakalářské práce jsem zvolila jedno oddělení sociálně-právní ochrany dětí v Pardubickém kraji, které blíže nemohu specifikovat, abych dodržela mlčenlivost a získala tak naprostou anonymitu informantů. Nejprve jsem vedoucí oddělení kontaktovala e-mailem a následná komunikace probíhala přes telefonní spojení či fyzické schůzky. Než-li se začaly domlouvat podrobnosti, kdy proběhnou rozhovory, poskytla jsem vedoucí oddělení kritéria výběru jednotlivých informantů (viz níže), kde pro soc. pracovnice a pracovníky byli stěženi body 2 a 3. První bod sloužil zejména pro mou osobu, přičemž důvod je uveden v následující podkapitole. Při domlouvání jednotlivých termínů jsem se snažila maximálně vyjít vstříc soc. pracovnícím, a to kvůli jejich pracovní vytíženosti. Termíny rozhovorů byly sjednané na začátku března a výzkumu se účastnilo pět soc. pracovníc.

6.5.1 Kritéria výběru vzorku

1. Jedná se o OSPOD v Pardubickém kraji.

Pardubický kraj jsem zvolila, protože jsem potřebovala být schopna flexibilně reagovat na fyzické schůzky, tudíž pro mě bylo důležité, aby se OSPOD nacházel ve stejném kraji, ve kterém mám bydliště.

2. Sociální pracovnice či pracovník pracuje na daném oddělení SPOD minimálně rok.

Potřebovala jsem, aby soc. pracovník/pracovnice byl/a obeznámen/a s vnitřní politikou a také, aby měla zkušenosti s danou problematikou.

3. Soc. pracovník/pracovnice je ochotný účastnit se výzkumu.

Není žádoucí, aby se pracovník/pracovnice cítil/a nucen/a se účastnit výzkumu, z čehož také může plynout vyšší pravděpodobnost, že informant ke mně nebude upřímný, nebo nebude vypovídat k dané otázce vše, co by obvyčejně vypověděl, kdyby se výzkumu účastnil dobrovolně.

Tabulka 2: Přehled informantů

Informant	Kraj	Praxe	Dobrovolnost
Informant č.1 (I1)	Pardubický kraj	1,5 let	Zajištěno
Informant č.2 (I2)	Pardubický kraj	3 roky	Zajištěno
Informant č.3 (I3)	Pardubický kraj	4 roky	Zajištěno
Informant č.4 (I4)	Pardubický kraj	8 let	Zajištěno
Informant č.5 (I5)	Pardubický kraj	6 let	Zajištěno

zdroj: vlastní

6.6 Etická rizika

Před začátkem samotného výzkumu je třeba od informantů získat informovaný souhlas (viz Příloha č.1), tedy informant se výzkumu účastní pouze za podmínek, že jej podepíše. Podepíše-li, souhlasí s podmínkami výzkumu, je seznámen s jeho okolnostmi a samotným průběhem. Dále výzkumník má účastníkům výzkumu sdělit, že mohou kdykoli ukončit svou účast, nezodpovědět otázku apod. Také je nutno zachovat anonymitu. Nejideálnější by bylo, kdyby byla identita informantů neznáma i výzkumníkovi, ovšem pokud to nelze zajistit, musí být zajištěno, že se tyto informace nedozví někdo další. Dále je třeba dbát nad emočním bezpečím. Citlivé otázky výzkumník neklade bez přechodu a přípravy, také dává prostor účastníkovi, aby nabil ztracenou pohodu a případně své pocity vysvětlil. Někdy se může stát, že výzkumník zatají účastníkům nějaký fakt o výzkumu, přesto se nejprve musí zvážít všechny jiné možnosti, aby ke zatajování nedocházelo. Pokud ovšem není zbití a musí dojít ke zatajení, výzkumník účastníky informuje hned, jakmile to bude možné. Poslední a neméně důležité je, že výzkumník nesmí účastníky ohrozit, ani na fyzickém zdraví, ani na tom psychickém (Hendl, 2005).

6.7 Popis a průběh výzkumného šetření

Pro výzkum v empirické části mé bakalářské práce jsem zvolila sociální pracovníky a pracovnice pracující na oddělení sociálně-právní ochrany v Pardubickém kraji. Nejprve došlo k vytipování konkrétního oddělení, které z důvodu mlčenlivosti a zachování anonymity informantů nemohu blíže specifikovat. Vedoucí oddělení jsem kontaktovala e-mailovou žádostí v druhé polovině ledna 2023, kde jsem se ptala, zda je možnost u nich provádět výzkum. Načež se mi sociální pracovnice ozvala telefonicky, že ta možnost je, ale kvůli jejich pracovní vytíženosti se výzkum může realizovat až v druhé polovině února. Dohodly jsme se, že ji obratem pošlu kritéria výběru vzorku (tedy konkrétně body 2 a 3 – viz kap. 6.5.1 Kritéria výběru vzorku), popis tématu, tazatelské otázky (viz kap. 6.2 Transformace dílčích cílů do tazatelských otázek), kdy vedoucí pracovnice byla informována, že se bude jednat o polostrukturovaný rozhovor, tedy reálná podoba rozhovoru se bude odvíjet od jeho průběhu. Výběr konkrétních sociálních pracovníků a pracovníků jsem již nechala na ni, jen byla potřeba dodržet kritéria, k čemuž také došlo. K samotným rozhovorům došla až na začátku března 2023, a to z důvodů nemoci a dovolených sociálních pracovníků.

Před uskutečněním rozhovorů jsem vytvořila informovaný souhlas (viz Příloha č.1), kde stěžejní byl souhlas s nahráváním celého rozhovoru. Pokud by někdo z informantů nesouhlasil s nahráváním, byla jsem připravena rozhovor zapisovat. Výzkum se uskutečnil s pěti informanty, kteří splňovala kritéria a pro pestrost výzkumného vzorku jejich praxe byla rozdílná (viz tabulka 2: Přehled informantů). Všichni informanti byli předem seznámeni s otázkami a se základním popisem výzkumu. Dále si také na rozhovor vyhradili čas ve svém rozvrhu, tudíž nás netlačila časová tíseň. Na začátku jednotlivých rozhovorů jsem informanty opětovně seznámila s popisem mé práce a výzkumu, nechala jim podepsat informovaný souhlas a následně spustila diktafon na mobilním zařízení. Během celého rozhovoru se informanti mohli doptávat, či odmítnout odpovědět na otázky. Průměrná délka rozhovoru bylo třicet minut, kdy poslední dva rozhovory byly zapisovány, a to z důvodů selhání techniky. Informanti byli velice vstřícní a s ohledem na tento defekt odpovídali pomaleji, což sice na jednu stranu prodloužilo délku rozhovoru o pět až deset minut, ale na druhou stranu jim to poskytlo více prostoru pro přemýšlení. Na závěr jsem všem informantům nechala prostor pro doplnění či dotazování a následně

vypnula diktafon. Poděkovala jsem jim za účast v mém výzkumu a ubezpečila, že jejich anonymita bude zachována a po přepsání rozhovorů budou ony tři nahrávky smazány.

6.8 Způsob zpracování výsledků

I přes selhání techniky se mi tři uskutečněné nahrávky uložily na Google Drive, odkud jsem je mohla importovat do dokumentu Word. Transkripce byla velmi nekvalitní, proto jsem nahrávky musela znovu poslechnout a jednotlivé odpovědi přepsat a upravit ručně. Vzniklá podoba přepisu už byla vhodná pro následné kódování (viz Příloha č.2 – přepis rozhovoru s informantem č.2). Dva rozhovory, které jsem zapisovala v průběhu rozhovorů, jsem také ručně přepsala do podoby, se kterou bylo možné dále pracovat. Všechny přepisy byly časově velmi náročné.

Pro zpracování kvalitativních dat jsem využila techniku kódování, která je dle Hendla (2005) hlavní zobrazovací technikou kvalitativních výzkumů, avšak Miovský (2006) kódování považuje za proces, kdy výzkumník za pomoci jazyka informanta vytváří kategorie a kódy a následně se vrací a jednotlivé kategorie a kódy porovnává. Podle tohoto popisu jsem se také řídila. Jednotlivé odpovědi jsem označila kódy a na základě podobnosti k dílčím cílům jsem je zařadila do kategorií. V následujících kapitole se nacházejí výsledky a výstupy, které obsahují konkrétní výpovědi informantů, kteří jsou označeni číslem (viz tabulka 2: Přehled informantů)

7. Interpretace výstupů výzkumného šetření

7.1 Interpretace dílčího cíle č.1

DC1: Zjistit co má na vztah mezi otcem a dítětem největší vliv z pohledu pracovníc OSPOD.

Tento cíl byl zkoumán na základě tazatelských otázek 1-10 a byly k nim stanoveny následující indikátory: vztah otec-matka, nové vztahy, vzdálenost, forma péče, výživné, zájem o kontakt, důvod rozvodu a způsob trávení času.

Zde jsem se snažila zjistit, co optikou sociálních pracovníc z OSPOD nejvíce ovlivňuje vztah mezi otcem a dítětem. Hned u první tazatelské otázky, kde jsem se ptala jak vztah mezi otcem a dítětem ovlivňuje vztah mezi rodiči, bylo zřejmé, že podle pracovníc je jedním z hlavních kamenů úrazu právě vzájemný vztah mezi rodiči. „*Pakliže to dítě žije s maminkou a ta maminka má negativní vztah k tátovi, může to přenést na to dítě.*“ (I1), „*Pohled toho druhého rodiče zásadně ovlivňuje to dítě, jak ten druhý rodič jako prezentuje toho prvního, nebo ten první rodič prezentuje toho druhého rodiče před těma dětma. Jak se mezi sebou jakoby i chovají. Jo, to dítě to prostě jakoby vidí a pak se to i hodně odráží na tom vztahu.*“ (I3) V této spojitosti také hodně spojovali vzájemnou schopnost komunikovat. „*Záleží i hodně jako na samotném toho vztahu těch rodičů, jak spolu dokáže jako komunikovat a jednat.*“ (I2) Informant č.3 připojil reálný příběh, kdy dvanáctiletý kluk nechtěl k otci a vše vyvrcholilo, kdy odmítal k otci jít na Vánoce. Otec na matku zavolal PČR. „*Když tohle ten klučina viděl, tak prostě přišel sem, úplně naštvanej a řekl: já k němu vůbec nechci. Úplně jako tohleto a tak úplně ten táta se mu tak jako zhnusil, jo, že prostě jako co si to dovolil jako na mojí mámu zavolat policii.*“ (I3) Volání PČR jedním rodičem na druhého je také forma komunikace a jak je vidět, děti si jí jsou více než dobře vědomy.

Dále jsem se zajímala, jak vztahy mezi otcem a jeho potomkem mohou ovlivňovat nové vztahy rodičů. Zde se informanti nezávisle na sobě opět shodli že záleží na komunikaci a v tomto případě, jak to rodiče dítěti vysvětlí. „*Záleží to jak na mamce, tak na tatkově jak to tomu dítěti vysvětlej, jak to pojmu.*“ (I1) Informanti č. 2, 4 a 5 shodně zmiňují fakt, že také záleží, jak je samotný rozpad manželství zpracován. „*Jak je rozpad partnerství rodičů zpracováno, jak dítětem, tak samotnými rodiči.*“ (I5) Informanti č. 2 a 3 upozorňují, že také záleží, jestli s novým vztahem rodiče nepřijdou další děti nového

partnera. „Taky když tam přijdou jakoby **biologické dítě těch jakoby i nových partnerů**, že jo, tak jakoby to dítě to vnímá, že je ti nový partneři třeba upřednostňuju ty svoje vlastní děti.“ (I3) „Mají za to, že jako **ten nověj partner třeba naboural jako ty vztahy tý mamky a tat'ky** a říkají si (ty děti), jako se třeba kdyby ten tat'ka, mamka si nenašel nového partnera, že by jakoby k tomu krachu té rodiny došlo.“ (I2) Informant č.2 také zmiňoval, že v některých případech nové vztahy **fungují velice hezky, kdy i nový partneři pomáhají** s např. vyzvedávání ze školky, ale samozřejmě najdou se případy, kdy rodiče odmítají dávat dítě bývalému partnerovi, pokud u toho bude přítomný nový partner.

U otázky, jak vztah mezi dítětem a otcem ovlivňuje samotný věk dítěte, který v předchozích odpovědích několik informantů zmínilo, upřesnili, že záleží na **mentální vyspělosti**. Ovšem informant č.3 připomněl, že záleží již na zmíněné komunikaci a jak se dítěti rozvod a vše okolo vysvětlí, s čímž se ztotožnil i informant č.4. Ale také padly odpovědi, kde bylo řečeno, že čím menší dítě, tím to méně vnímá. „Samozřejmě, **čím větší dítě, tím to jakoby víc pochopí**.“ (I3) „Ty **malé děti jsou lehčeji ovlivnitelné**, ale zase dokážou tyhle věci **brát víc v pohodě**, než tadyhle nějaké dítě v pubertě, takže to záleží prostě na **vyspělosti** toho dítěte a i na jeho **vlastnostech jakoby povahově**, třeba jak to dítě dokáže reagovat na různý takovýhle situace.“ (I1) Avšak naskytanou se i situace, kdy děti jsou za rozvod rády: „Protože pro některé děti, třeba když už jsou starší jako šestnáctiletý, patnáctileté a vnímají, jako že se ty rodiče rozchází, nebo že se hádají, tak to může bejt jako svým **způsobem vysvobození**, že se **ten vztah ukončil** a třeba ten nověj partner může být pro to dítě jako kamarád.“ (I2)

Dále mě zajímal vliv vzdálenosti. Zde se informanti v odpovědích tolik neshodli, resp. nezávisle na sobě se doplňovali. „Zase je to jakoby **o rodičích**, jo, když tadyhle bydlí blíž, a to dítě už je ve věku jako prostě nebo ty rodiče jsou schopni se domluvit nebo řekne: hele, já jdu k tat'kovi na odpoledne. Je ta vzdálenost, když je, když ty rodiče **bydlí blízko sebe, je to lepší**, protože to **dítě si pak může i samo říkat**.“ (I1) Informant č.2 pamatuje na vliv soudu a zákona: „I **soud potom posuzuje**, kdo třeba jakoby se odstěhoval, že je taky na těch rodičích hlavně jakoby individuální, když se jakoby rozejdou, tak je na nich, aby si hledali i jako bydliště blízko, aby mohli s tím dítětem bejt co nejčastější. (...) Zákon pamatuje i na to, že rodiče se rozejdou, tak ta **máma se nemůže s tím dítětem jako zvednout a odstěhovat 300 km daleko**, protože tím pádem způsobí jako velkou vzdálenost mezi dítětem a druhým rodičem, se kterým jakoby má bejt v kontaktu, ale díky tomuhle to

bude hodně omezení, takže ale pak je to i na nevlastním rodiči, ten má možnost nějakým způsobem apelovat na toho biologickýho rodiče, aby se vrátili zpátky.“ (I2) Zde je vidět, že i nový partner může mít vliv na vzdálenost. Podle informanta č.4 vzdálenost není překážkou, pakliže vztah mezi otcem a dítětem je pevný.

U otázky, jaký vliv může mít vliv soudem u stanovená péče, odpovědi byly zřejmé. Všichni informanti se nezávisle na sobě shodli, že hlavní je **komunikace**, protože pokud se dohodnou, má to dobrý vliv na dítě, soud to nemusí rozhodovat sám, čímž se vyvaruje případné situaci, kdy jeden z rodičů bude nespokojený, a také je důležité přihlížet k přání dítěte. *„Zda rodiče či soud **respektoval názor dítěte**, s kým chce v péči být, případně zda jsou rodiče schopni dohody, příp. zda dítě se mělo (s ohledem na jeho věk) možnost vyjádřit k frekvenci styku.*“ (I5)

Také mě zajímalo, jestli výše výživného má vliv na jejich vztah. *„Jo, samozřejmě, pokud jakoby ten rodič je tam **častější kontakt**, což znamená třeba, že u něj to dítě spí, nebo je u něj jako většinu tejdne, nebo to maj rodiče fakt na polovinu, tak to tu **výši výživného ovlivňuje**.“* (I2) Tedy pokud otec tráví více času s dítětem, nejen že se tím sníží výše výživného, protože vydává výdaje nad rámec, ale také to pozitivně ovlivňuje jejich vztah. S čímž také souhlasí informant č.4: *„Setkala jsem se už i s tím, že pokud **otec projevil snahu o kontakt s dítětem, odrazilo se to ve výši stanoveného výživného**.*“ (I4) Avšak informant č.1 opět upozorňoval na komunikaci mezi rodiči: *„Ale zase to záleží to prostě zase na rodičích, budu se opakovat. Dám příklad, **tři roky se tady táhne výživný. Negativně to ovlivňuje vztah mezi rodiči, a tudíž je tím i negativně ovlivněné to dítě**.“* (I1)

Dále jsem zkoumala, jaký mají zájem otcové vídat své děti a obráceně, jaký zájem mají děti vídat otce. *„**Otcové mají zájem vídat se s dětmi, kdy ale berou v úvahu věk dítěte a jeho potřeby, zájmy, koníčky, aktivity. Při úpravě styku rodiče akceptují kontakt s dětmi 1x za 14 dnů o víkendu a to s ohledem na jejich vlastní potřeby a pracovní vytíženost.**“* (I5) Ovšem také je třeba myslet na to, že ne každý otec se chce s dítětem vídat upřímně: *„Samozřejmě to ten **zájem vídat se s tím dítětem**, to jim taky dává nějaký jakoby **bonusy**, že třeba. V rámci nějakého jakoby výživného, že si to jakoby na tomhleto odrazí, že jo plus ty jakoby bonifikace, když mají i další cestu, tak jako **klesá jim o to výživné**, že jo plus jakoby další věci jo, ale pak, že na to **nemají finance**, že na to prostě **nemají čas a***

další, další. Ve výsledku to dítě nevidí půl roku toho rodiče.“ (I3) Také jsou případy, kdy otec je pouze zapsán v rodném listě dítěte, ale nemá absolutně žádný zájem se s dítětem vídat. U dětí ten zájem je také podmíněn tím, jak moc matka chce, aby se s otcem vídalo. *„Zda je matkou v kontaktu s otcem podporován, zda otec projevuje zájem.“* (I4) Také jsou případy, že i když matka kontakt podporuje, dítě k otci prostě nechce, protože se cítí ublížené, že odešel a našel si novou partnerku.

Další faktor, co může mít vliv na vztah otec-dítě, je samotný důvod rozvodu rodičů. *„Bud' to bylo fakt jako že si nerozuměli a rozešli se v klidu, tak si myslím, že ten vztah mezi tím, jakoby rodičem a tím dítětem bejvá jako lepší, vyrovnanější.“* (I2). *„Je druhá situace, že jo, když ta maminka bude na toho tátu házet špínu, tak tam se to prostě totálně naruší.“* (I1) Informant č.4 to shrnul: *„Záleží to opět na věku dítěte a na již vybudovaném vztahu s daným rodičem. Také na vzájemném vztahu mezi rodiči, zda jsou s rozpadem partnerství smířeni.“* (I4)

U poslední otázky u prvního dílčího cíle bylo zřejmé, že informant moc neví, jak otec tráví čas se svými dětmi. *„Do toho moc nevidím, pouze co se dozvím z druhé ruky.“* (I5) *„Jediný do čeho vidíme, když pak jakoby už ten kontakt nějakým způsobem nefunguje, tak jsou ty asistované kontakty.“* (I2)

7.1.1 Shrnutí dílčího cíle č. 1

Z výše uvedeného jasně vyplývá, že největší vliv na vztah mezi otcem a dítětem po rozvodu rodičů má samotný vztah rodičů, jejich způsob komunikace, a to nejen mezi sebou, ale také před samotným dítětem. Faktory jako: nové vztahy rodičů, věk dítěte, kdy je důležitější jeho mentální vyspělost, geografická vzdálenost, forma péče, zájem vídat se, důvod rozvodu a způsob trávení společného času, jsou vedlejší, pokud rodiče mezi sebou nedovedou komunikovat.

7.2 Interpretace dílčího cíle č.2

DC2 Zjistit, zda otcové dodržují soudem stanovená pravidla styku a placení výživného.

Tento cíl byl zkoumán na základě tazatelských otázek 11-18 a byly k nim stanoveny následující indikátory: pravidelnost kontaktu, dodržování/nedodržování rozhodnutí soudu, spokojenost s rozhodnutím, netradiční reakce, popouzení/ SZR, bránění ve styku, neplacení výživného a žádost o úpravu styku.

U tohoto dílčího cíle jsem se nejprve ptala, jak je pravidelný kontakt otce a dítěte a jak to tak bývá, je to velmi individuální. „*Ale já to z mého pohledu jako nejčastější to střídání té střídavé péče je týden a týden. Jinak, když to třeba fakt vyjde jako na výlučnou péči mamky, tak tatíkům stačí ten jakoby víkendovej styk od pátku do neděle a říkám jako hodně to záleží. Pak jsou třeba jako tátové, který si jezděj nad rámeček. Pak jsou třeba ty případy, ve kterých se jako nejezdí vůbec, který o to dítě nemají jako svým způsobem zájem a třeba jenom platěj to výživný anebo neplatěj vůbec.*“ (I2) Informant č.3 sděluje, že doporučuje u **menších dětí častější kontakty s menšími intervaly**. Ale nejčastější bývá styk jednou za dva týdny, na čemž se všichni informanti shodnou a informanti č.4 a 5 upozorňují i na to, že jsou rodiče, kteří upřednostňují **rozšířený styk, nebo kontakty i během týdne**.

Nyní jsem se ptala, jak jakým způsobem otcové dodržují ustanovení soudu z hlediska dodržování časových intervalů, tedy jestli si berou dítě a vracej ho druhému rodiči tehdy, kdy mají. „*Pokud rodiče jsou schopni se dohodnout na tom kontaktu, tak se kontakt soudem neurčuje. Myslím si, že to pak je lepší jak pro ty rodiče, tak i pro ty děti, že jo.*“ (I2) „*Který to mají rozsudkem a prostě jsou to šílení rodiče, který se nejsou schopni dovolat a domluvit, pardon, tak přijedou o dvě, o tři minuty dýl a ten druhý rodič už jde volat policii a můžou bejt někde v zácpě.*“ (I3) „*Vím, že jedna kolegyňka jakoby má, že otec to dělá (vrací dítě pozdě) účelově a záměrně. Nedělá to z toho, že by chtěl s tím dítětem úplně trávit čas. Prostě je to spíš jakoby nějaký nástroj, jak ničit tu mámu.*“ (I1) Je tedy vidět, že jak bylo řečeno výše, je to vše o **komunikaci**. Informant č. 5 k tomu ještě dodává, že **rozsudek dodržují, pokud s ním souhlasí**. A pokud intervaly nedodržují, tak to způsobuje zejména nedůvěra mezi rodiči i dítětem a účelové jednání, jak to popisuje informant č.1

Dále jsem se zajímala, jak jsou otcové vůbec spokojeni s rozhodnutím soudu. „*Zpravidla je otec s rozhodnutím soudu spokojen, pokud se rozhodnutí blíží jejich návrhu.*“ (I4) „*Já mám jakoby rodiče, který jsou jakoby schopný se dohodnout na všem, některým třeba vyhovuje to, že to právě za ně rozhodne soud, aby nebyli s tím jako druhým partnerem, nebo manželem jako v tý třenici, že se jim jako trošku uleví, a pak jsou samozřejmě rodiče, kteří se bijí za to dítě, aby ten kontakt byl nejčastější.*“ (I2) Informant

č.1 dodal, že za rok a půl, co působí na OSPOD, nezažil odvolání a že rodiče se vždy nějakým způsobem dohodnou u soudu.

Pokud se jedná o negativní reakce rodičů na rozvod, tak mezi ně nejčastěji podle všeho patří popouzení ze stran rodičů. „*Jo, to tady je dennodenní chleba že, ty tady děti zvracejí, mají průjmy. Jsou z toho úplně, se tady pomalu řežou, třískají do hlavy. (...) Malej klučina, tam když to skončilo, mu bylo pět let, no a, jo to že se sebepoškozoval. A ty kontrakty, to je když to táta občas natočil, tak máma tam byla, tam takhle stála jak solný sloup, ruce takhle (paže upažené podél těla), a už jako fakt v pěti letech, jo ten si jí takhle držel jak klišťe, táta ten tam jen stál a mluvil.*“ (I3) „**Samozřejmě, matka očerňuje otce před dítětem, na víkend, kdy má být dítě u táty, plánuje výlety. Je do hodně časté.**“ (I5) „*Nebo ono pak existuje pojem jakoby syndrom zavrženého rodiče, že opravdu jako to dítě odmítá toho druhýho rodiče.*“ (I2) Pak také ale může docházet k únosům dětí, což je vzácnější, ale v praxi se s tím informanti také setkali. „*Tak samozřejmě, ten jeden rodič by měl vědět, kde se ten druhý s tím dítětem nacházejí, jako měl být dát vidět, že prostě. Kdyby to dítě nevrátil a nedali vědět, jsme tam a tam, prostě ta máma by měla vědět, kde se s tím dítětem nacházejí. Pokud ne, tak se může jednat o vnitrostátní únos.*“ (I3) Za únos také svým způsobem informanti považují i kontakty nad rámec rozhodnutí soudu.

U otázky, jestli otcové neplatí výživné a jak situace může vypadat, se informanti shodli na případech, kdy **otec dítě nechtěl, je nezaměstnán, je výkonu trestu či pochází ze sociální slabší vrstvy**. Ale najdou se i jiné důvody, proč neplatí výživné: „*Já bych řekla, že polovina jsou neplatiči. (...) Jsem teď slyšela od jednoho tatínka, ty to máš stejně na nehty a na řasy a ty stejně prd víš, kolik stojí, kolik stojí mléko a teď mám další dvě děti. A kolega platí na dvě děti tři tisíce a já čtyry a půl.*“ (I3) „**Otec nehradil výživné, protože neměl kontakt s dítětem.**“ (I4) **Dlužné výživné** tak tedy může být v úrovni tisíců korun a pak matky situaci řeší: „*Bud'to přes exekuční, přes soud vymáhat anebo přes policii a úplně teď nevím, jak tam jsou ty lhůty a můžou pak přijít i o řidičák a pak si ty mámy samozřejmě žádají o zálohový výživný.*“ (I3)

A u poslední otázky v rámci DC2 mě zajímalo, jak často otcové žádají o úpravu styku a to mi byl řečeno, že se to příliš neděje, otcové, **pokud mají zájem** se s dítětem vídat, jsou **spokojeni s kontakty jednou za dva týdny od pátku do neděle**, a pokud otcové žádají úpravu styku, tak se většinou jedná o **protinávrh**.

7.2.1 Shrnutí dílčího cíle č.2

Odpověď, zda otcové dodržují soudem stanovená pravidla styku a platí výživné, není tak jednoduchá, jako u předchozího dílčího cíle. Každý případ je individuální, žádný není stejný, přesto se dá říci, že otcové dodržují pravidla styku a platí výživné v případech, kdy jsou schopni s matkou normálně komunikovat a kdy mají zájem o dítě. A pokud již zmíněná komunikace drhne, nebo rodiče nejsou smířeni s rozvodem, odnáší to dítě, protože matka nechce, aby chodilo k otci, takže dochází k popouzení, které vede až k syndromu zavrženého rodiče a jak z výše zmíněného vyplynulo, otec se může snažit, jak chce, ale stačí na dítě jenom promluvit a ono hned reaguje negativně.

7.3 Interpretace dílčího cíle č.3

DC3 Zjistit, jak pracovníci OSPOD hodnotí vztah mezi otcem a dítětem po rozvodu.

Tento cíl byl zkoumán na základě tazatelských otázek 19-20 a byly k nim stanoveny následující indikátory: pozitiva, negativa vztahu, způsoby zlepšení a překážky zlepšení.

U tohoto posledního dílčího cíle se ukázalo, co už v předchozích kapitolách bylo naznačováno a tj. velké zastoupení individualismu v jednotlivých případech. Chtěla jsem zjistit, jak pracovníci OSPOD hodnotí vztahy mezi otcem a dítětem. „*Otec hraje v životě dětí nezastupitelnou roli, vztah dítěte s otcem se v budoucnu odráží v partnerských vztazích.*“ (I5) „*To je tak jakoby hodně individuální. Úplně si myslím, že to nelze shrnout.*“ (I2) Vztah mezi otcem dítětem je odrazem vztahu mezi samotnými rodiči. „*Zase to je založený na tom asi jakoby nevyřešeným partnerském vztahu, možná i na tom neplacení výživného, ale je to prostě o tom vztahu mezi těma rodičema. Pokud oni dva spolu dokážou fungovat, tak podle mě dokáže fungovat i otec a to dítě.*“ (I3) Hlavním problémem je **komunikace**, což už zaznělo výše. „*Výborný buď jsou nějaké individuální, třeba na začátku terapie, pak jsou třeba i rodinné terapie, kde je ten terapeut.*“ (I2) Ovšem komunikace není jediný faktor, který je viděn jako překážkou ke zlepšení vztahů: „*Zpracování minulosti a nepromítání do přítomnosti, společné trávení času.*“ (I4) Zde informant č.4 má namysli často opakující se situace, kdy se oba rodiče vracejí do minulosti a stále to vytahují v hádkách mezi sebou nebo na schůzkách s OSPOD, na soudech...

7.3.1 Shrnutí dílčího cíle č.3

Vztahy mezi dětmi a otcem se z výše uvedeného nejde shrnout pojmy: *dobrý* nebo *špatný*. Každý vztah má svá úskalí a vždy je co zlepšit, ale hlavním problémem je komunikace mezi rodiči, což sice se jako výsledek opakuje, ale informanti na to stále poukazují, stále se k tomu vracují. Pakliže rodiče chtějí, aby jejich vztah v rámci možností fungoval normálně, i když už nejsou manželé, a nechtějí, aby se jejich spory přenášeli na děti a dopřáli mu tak co nejlepší dětství a nejkvalitnější vývoj, mohou využít služeb terapie – ať už rodinné, či individuální – kde tak mohou řešit své problémy, naučit se, jak lépe komunikovat apod.

Závěr

Má bakalářská práce nesoucí jméno *Pohled sociálních pracovníků OSPOD na vztah mezi otcem a dítětem po rozvodu rodičů* je sestavena ze dvou hlavních částí, a to teoretickou a výzkumnou. V první části této práce jsem se snažila o shrnutí základních a důležitých informací, které se týkají OSPOD, rozvodu, důležitosti otce pro vývoj dítěte a samotného vztahu otce s dítětem. Je třeba si uvědomit, že zde hraje velkou roli individualismus každého případu rozvodu, a proto je velmi obtížné popsat každý jev, který může mít vliv na porozvodový vztah mezi otcem a dítětem.

Druhá část práce je zaměřena již na samotný výzkum. Zvolila jsem si kvalitativní výzkumnou strategii, konkrétně polostrukturovaný rozhovor, což se ukázala jako správná volba, protože jsem se během rozhovoru mohla doptávat na podrobnosti k informacím, které z rozhovoru vyplynuly.

Hlavním cílem bylo zjistit, jak sociální pracovníce a pracovníci OSPOD vnímají vztah mezi otcem dítětem po rozvodu a tento cíl jsem si rozdělila na tři podcíle, které se podařilo naplnit. Prvním podcílem bylo zjistit, co má z jejich pohledu největší vliv na vztah mezi otcem a dítětem. Tento podcíl se povedlo splnit a konkrétní odpověď je komunikace. Na základě šetření vyšlo najevo, že rodiče mezi sebou neumí komunikovat, nebo nechtějí, což jde v ruku v ruce s komunikací mezi rodičem a dítětem, která je také velmi důležitá. Na tento faktor neschopnosti komunikace informanti poukazovali velmi často, např. vysvětlení dítěti, že se rozvádějí, že přichází nový partner rodiče, dohodnutí předání dítěte... Jakmile rodiče jsou schopni komunikovat a jednat o základních věcech v klidu a slušně, otec s dítětem tak může v klidu trávit čas a v případě se mohou vídat i nad rámec, protože to jsou právě rodiče schopni vykomunikovat.

Druhým podcílem bylo zjistit, jestli otcové dodržují pravidla styku a placení výživného. Zde to není tak jednoznačné, jako u prvního podcíle, protože zde figuruje velká individuálnost jednotlivých případů, přesto lze vyvodit, že otcové dodržují styk a platí výživné za předpokladu, že jsou schopni komunikovat s matkou a mají zájem se s dítětem vídat. Zde poukazuji na fakt, že opakování schopnosti komunikovat jenom podtrhává, že na ní stojí a padá celý vztah. Pokud komunikace neprobíhá, jak má, dochází k bránění ve styku, k popouzení, které vede k syndromu zavrženého rodiče, což otcí brání k plnění styku a následnému prohlubování vztahu s dítětem.

Posledním podcílem bylo zjistit, jak pracovníci OSPOD hodnotí vztah mezi otcem a dítětem po rozvodu. Zde se nemohu omezovat na nálepky *dobrý* či *špatný*. Každý vztah je nějaký, všude lze něco zlepšit a zejména každý vztah je individuální. Opět se budu opakovat, ale na základě výzkumu vyplynulo, že vztah mezi otcem a dítětem nemůže být kvalitní, pokud vážne komunikace mezi rodiči a také pokud rodiče nejsou smíření s rozvodem.

Takže jak tedy pracovníci OSPOD vnímají vztah mezi otcem a dítětem po rozvodu? Mnoho vztahů nenaplnuje potřeby obou stran z jednoho důvodu a tím je již mnohokrát zmíněná komunikace. Jakmile rodiče nejsou schopni komunikovat o potřebách dítěte, o tom, co se mezi nimi stalo apod. vztah mezi otcem s dítětem je nekvalitní, nenaplnuje potřeby, které má a mnohdy ten vztah ani není. Pro zlepšení informanti doporučují různé typy terapie, ať už individuální či rodinnou, což toto doporučení se dá vztáhnout na jakýkoliv vztah, protože v každém je základním kamenem komunikace.

Tato práce může posloužit nejen sociálním pracovníkům na OSPOD, ale také v jiných organizacích, které pracují s rodinami, jako inspirace a pomůcka při vytváření prevence pro rodiče, aby uměli mezi sebou dobře komunikovat. Také tato práce může mít přínos přímo pro rodiče, aby věděli, na co si mají dát pozor, jak mají hovořit s dítětem o rozvodu a jiných záležitostech týkající se této složité situace.

Výzkum byl prováděn v blíže nespecifikovaném oddělení SPOD v Pardubickém kraji, a proto výsledky nelze aplikovat na ostatní kraje a ostatní pobočky OSPOD, protože zde hraje velký vliv lidský faktor, politika konkrétního OSPOD, místní situace jako např. vyloučené lokality, větší zastoupení konkrétních menšin apod. Proto by bylo zajímavé výzkum provést ve větším měřítku, ať už v celém kraji, ve více krajích, či celé republice, protože se mohou objevit jevy, které mají specifickou povahu a díky této povaze se nemohly objevit v mém výzkumu. Také by bylo užitečné zjistit, jak se na celou problematiku dívají samotní otcové a třeba i děti, protože přeci jen jich se to týká nejvíce.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Počet sňatků a rozvodů v České republice; zdroj: Český statistický úřad ... 17

Obrázek 2: Bludný kruh dopadů rozvodu na dítě; zdroj: vlastní..... 20

Seznam tabulek

Tabulka 1: Transformační tabulka 37

Tabulka 2: Přehled informantů 41

Literatura a zdroje

1. BAKALÁŘ, E. 2002. *Průvodce otcovstvím: aneb bez otce se nedá (dobře) žít*. Praha: Vyšehrad
2. BAKALÁŘ, E. 1996. *Průvodce rozvodem pro všechny zúčastněné*. Praha: Lidové noviny
3. BALLNIK, P. 2012. *Otcem i po rozvodu*. Praha: Portál.
4. BERGER, M. 2011. *Když se rodiče rozvádějí: jak pochopit citění dítěte a jak mu pomoci*. Praha: Portál
5. ČERNÁ, M. 2001. *Rozvod, otcové a děti*. Praha: Eurolex Bohemia
6. DELAROCHE, P. 2007. *Rodiče, nebojte se říkat ne*. Praha: Portál
7. DUDOVÁ, R. 2008. *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. Praha: Sociologický ústav AV ČR
8. DUDOVÁ, R. a kol. 2007. *Otcové, matky a porozvodová péče o děti*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
9. HENDL, J. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál
10. HODINA, A. 2016. Střídavá péče: je pro děti nejlepší?. *Psychologie dnes*. Praha: Portál. **22**(9), 32-35
11. KOVÁŘOVÁ, D. 2011. *Rodina a výživné: vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges
12. KRAMULOVÁ, D a kol. 2009. Táta v akci: otcové vychovávají jinak než matky, přesto nejsou horší rodiče. *Děti a my*. Praha: Portál. **39**(4), 20-23
13. LŮŽNÝ, D. 2013. *Sociální konflikty: sociologická a andragogická perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci
14. MATĚJČEK, Z a kol. 1994. *Děti, rodina a stres*. Praha: Ministerstvo zdravotnictví
15. MATOUŠEK, O. 2015. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál
16. MIOVSKÝ, M. 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada
17. NOVÁK, T a kol. 2015. *Kontakt s dětmi po rozvodu: jak nepřijít o dítě*. Praha: Wolters Kluwer,
18. NOVÁK, T. 2008. *Vztah otce a syna*. Praha: Grada

19. RUDOLF, J. 2007. *Du bist mein Kind: die "Cochemer Praxis" - Wege zu einem menschlicheren Familienrecht*. Berlin: Schwarzkopf & Schwarzkopf
20. SMITH, H. 2004. *Děti a rozvod*. Praha: Portál
21. ŠMÍD, O a kol. 2017. *Výživné*. Praha: Leges
22. ŠPAŇHELOVÁ, I. 2010. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada
23. ŠVARŤÍŠEK, R a kol. 2010. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. Praha: Portál
24. TEYBER, E. 2007. *Děti a rozvod*. Praha: Návrat domů
25. VANČÍKOVÁ, E. 1999. *Stres dítěte v rozvodové a porozvodové situaci*. Praha: projekt Růžová linka

Legislativa

1. 104/1991 Sb. Úmluva o právech dítěte
2. 359/1999 Sb. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí
3. 89/2012 Sb. Občanský zákoník
4. Sp. Zn. 20 Cdo 4498/2009, Usnesení NS ze dne 21.02.2011
5. Sp. Zn. III.ÚS 650/14 ze dne 30. 4. 2014

Elektronické zdroje

1. BARTOVÁ, A. 2018. *Cochem*. [online] [cit.07.02.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/cochem>
2. Český statistický úřad. 2019. *Vývoj obyvatelstva v České republice: Rozvodovost*. [online] [cit.15.01.2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/121768528/13006920a03.pdf/b0901bf0-25ef-4d2f-a0bb-2055e3d5d9ab?version=1.1>
3. Český statistický úřad. 2021. *Obyvatelstvo podle rodinného stavu, jednotek věku a pohlaví*. [online] [cit.21.12.2022]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SLD21033-1LET&z=T&f=TABULKA&skupId=4649&katalog=33518&pvo=SLD21033-1LET&str=v244&v=v242 null null null#w=>
4. Český statistický úřad. 2021. *Sňatky a rozvody*. [online] [cit.21.12.2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/snatky-a-rozvody>

5. HÖHNE, S. PALONCYOVÁ, J. 2021. Péče a výživa dětí po rozchodu rodičů podle výsledků opatrovnického řízení. *Demografie*, Praha: Český statistický úřad. **63**(1), 3-21. [online] [cit.08.02.2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/143550791/13005321q1.pdf/68913281-01f9-45d9-a59b-d6d7f3081c65?version=1.3>
6. Interview vedla JURÁKOVÁ MACKOVÁ P. s NOVOTNOU M. 2019. *Cochemský model ČR*. Kolibřík. Český Těšín: Naše rovnováha, z.s. **2019**(2). [online] [cit.10.02.2023] Dostupné z: https://www.cochem.cz/wp-content/uploads/2021/09/kolibrik_2_2019_03.pdf
7. SMRŽ, J. 2016. *Co se skrývá pod orgánem sociálně-právní ochrana dětí?*. [online] Poslední změna: 23. 01. 2023 [cit.07.02.2023]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/co-se-skryva-pod-organem-socialne-pravni-ochrany-deti>

Seznam příloh

Příloha č.1 – Informovaný souhlas.....II

Příloha č.2 - Přepis rozhovoru s informantem č.2.....III

Příloha č.1 – Informovaný souhlas

Informovaný souhlas účastníka výzkumu

Byl/a jsem seznámen/a s výzkumem, obsahem a cílem bakalářské práce Simony Zíchové s názvem „Pohled sociálních pracovníků OSPOD na vztah mezi otcem a dítětem po rozvodu rodičů“.

S účastí na tomto výzkumu souhlasím a dávám svolení se zpracováním mnou poskytnutých informací v rámci bakalářské práce. Jsem seznámen/a a souhlasím s tím, že mnou poskytnuté informace uveřejní studentka v bakalářské práci anonymně pro ochranu mých osobních údajů. Také souhlasím s pořízením nahrávky rozhovoru, s jeho následnou analýzou a přepisem pro účely bakalářské práce studentky.

V průběhu rozhovoru můžu kdykoli podávat doplňující otázky, pokud něčemu neporozumím, dále mohu z jakékoliv důvodu rozhovor ukončit či se rozhodnout neodpovědět na kteroukoli z otázek.

Se vším výše uvedeným jsem obeznámen/a všemu rozumím a souhlasím s tím.

Datum:.....

Podpis:.....

Příloha č.2 - přepis rozhovoru s informantem č.2

T: tazatel

I: informant

T: Jak vztah mezi otcem a dítětem ovlivňuje vztah mezi rodiči?

I: Ono hlavně záleží, na jakým druhu péče se ty rodiče domluví. Jsou prakticky tři druhy péče, společná, střídavá a výlučná jednoho z rodičů. Záleží i hodně jako na samotném toho vztahu těch rodičů, jak spolu dokáže jako komunikovat a jednat. No a teda záleží na tom druhu té péče, jak tam funguje i kontakt, že jo. Většinou u tý výlučné probíhá kontakt, že jo jednou za čtrnáct dnů, což jako z mého pohledu je málo. Myslím si, že je to jako tátové, který mají ten kontakt upravenej, věděj, že je to málo, ale třeba z pracovního důvodu, by to jinak nešlo. Je to jakoby hrozně individuální a tohlencto jako posouzení, který rodiče fungujou dobře, žijou zvlášť, když se třeba domluví na té společné střídavé péči, tomu by jakoby ten vztah nějakým způsobem nějak fungovat i z důvodů předávání těch informací a, no, takže tak. Je to hodně individuální.

T: A jak ten vztah ovlivňují nové vztahy těch rodičů? Když si otec najde partnerku a matka partnera?

I: No záleží v jakým v jakém rozpoložení se ty dva lidi rozešli. Jestli jednak jsou s tím, jakoby ukončením, jako v pohodě, taky hodně záleží na tom, kdo z nich ten rozchod jakoby inicioval z těch jako rodičů toho dítěte, takže to jakoby hodně záleží, a potom záleží hodně na tom, jak se to dítě navyklo na tu novou osobu. Jestli jsi sedí, jestli tam třeba přišlo do rodiny nějaký další dítě, takže to si taky myslím, že je hodně individuální podle přístupu jako toho samotného rodiče. Jako třeba jak tomu vlastnímu dítěti vysvětlí, že se s tou maminku jako rozešli, a že už nebudou spolu. Jo v některých rodinách to funguje fajn, že se třeba jakoby i ty rodiče a ti noví partneři jakoby pomáhají ve střídání, nebo vyzvedávání dítěte ze školky ze školy a funguje to. Pak jsou prostě rodiče, který jsou na nože a jsou i třeba děti, kterým odmítají k tomu novému partnerovi toho jednoho rodiče jít a prostě se nesnášej. A mají za to, že jako ten nověj partner třeba naboural jako ty vztahy tý mamky a taťky a říkají si (ty děti), jako se třeba kdyby ten taťka, mamka si nenašel nového partnera, že by jakoby k tomu krachu té rodiny došlo. No, takže je to taky jako hodně individuální.

T: A jak to ovlivňuje věk toho dítěte?

I: Tak záleží, jak je na tobě rozmluvě, že jo. Čím mladší dítě, tím to míň vnímá. Když třeba je to půlroční dítě a ty dva se rozejdou, tak to dítě nevnímá. Nebo ještě když žil menší, nemá to úplně jako spojený s tím, že mamka taťka, jako jsou spolu, nevnímá třeba tohleto prostředí. Čím to je jako dítě bejvá starší, tak to bývá problém, ale zase záleží, jak to to dítě vezme. Protože pro některé děti, třeba když už jsou starší jako šestnáctiletý, patnáctileté a vnímají, jako že se ty rodiče rozchází, nebo že se hádají, tak to může bejt jako svým způsobem vysvobození, že se ten vztah ukončil a třeba ten nověj partner může být pro to dítě jako kamarád. Tam to hodně záleží jako na

věku, tak na vyspělosti, na navázání dítěte na rodiče. Takže také jakoby je to hodně individuální, ty menší děti si myslím, že to tak opravdu nevnímají. Tu tady jako potvrzují i ty rodiče, že prostě to nemají ani jako spojený, že pak třeba jsou i rodiče, který ještě se rozcházejí v době, kdy je to jakoby mamča je těhotná, že jo. Tak to radši to vůbec jako nemá ani spojené jakoby s nějakým jako třeba špatnou vzpomínku. Pak tu jsou děti, který to vnímají, jsou na to citlivější, to bývá ta první třída, první stupeň, protože na ty samozřejmě ty dětska si přejou, aby se rodiče vrátili k sobě a pak jsou to starší, který si myslím, že se ty informace dokážou už hodně jakoby selektovat a věděj, že třeba to teď jakoby lepší. Už mají třeba i sami zkušenost se vztahama. A jak říkám, může to pro ně prostě bejt i vysvobozením byly tady holky, který nám říkaly, že to fakt úplně jako bylo vysvobozením, že se rodiče jako hádali a zatahovali, je do války tak prostě pro ně bylo nekonečné. To, že se tady vůči rozešli, že to je pro ně vysvobozením.

T: A jak ten vztah mezi otcem a dítětem ovlivňuje geografická vzdálenost mezi otcem a dítětem vlastně jakoby, jak daleko od sebe bydlí.

I: Takhle, ono záleží, nebo i soud potom posuzuje, kdo třeba jakoby se odstěhoval, že je taky na těch rodičích hlavně jakoby individuální, když se jakoby rozejdou, tak je na nich, aby si hledali i jako bydliště blízko, aby mohli s tím dítětem bejt co nejčastější. Pak jsou třeba rodiče, který se jako vracej do původního bydliště, odkud třeba pocházejí, kde mají zázemí, což může jakoby radikálně změnit tu vzdálenost. Takže jo, jsou rodiče, kterým prostě to nevadí a je tam vzdálenost třeba 200-300 km. Takže pak se jako výdaj miň, protože samozřejmě ta vzdálenost ovlivňuje ten kontakt, protože nebývá třeba tak častěj, ale na druhou stranu dá se to nahradit nějakým telefonním kontaktem, videohovorem. Pak jsou třeba rodiče, který jako lpěj na to, aby třeba bydleli jen pár ulic od toho dítěte, aby se tam třeba dala i líp praktikovat třeba společná péče, nebo střídavá péče. Takže v tomhle to hodně jako záleží na těch rodičích. Zas na druhou stranu jako zákon pamatuje i na to, že rodiče se rozejdou, tak ta máma se nemůže s tím dítětem jako zvednout a odstěhovat 300 km daleko, protože tím pádem způsobí jako velkou vzdálenost mezi dítětem a druhým rodičem, se kterým jakoby má bejt v kontaktu, ale díky tomuhle to bude hodně omezení, takže ale pak je to i na nevlastním rodiči, ten má možnost nějakým způsobem apelovat na toho biologickýho rodiče, aby se vrátili zpátky. Ne samozřejmě nelze to nějak nařídít dospělé osobě, ale co se týká toho dítěte, to tam jako páky jsou, aby vzdálenost prostě, když ty rodiče chtějí, být v kontaktu s tím dítětem, tam jsou na to páky vždycky. Takže jak říkám, on pak i ten soud pohlíží na to, kdo tu vzdálenost způsobil.

T: Takže vlastně i jak ten vztah ovlivňuje soudem ustanovená péče. Jestli třeba dítě ve střídavé péči, tak jestli tam je nějaký velký rozdíl oproti tomu, když je ti jenom vybírají péče matky?

I: No ono jako ten systém péče ovlivňuje to jestli s tím rodiče shodli nebo neshodli, protože když se neshodnou, tak samozřejmě ten jakoby soud rozhodne. Sice si popovídá s tím dítětem, nebo my, nebo třeba i psycholog, můžou tam bejt znalecký posudky a zjistí se, že by to chtělo tak a tak, protože samozřejmě k tomu názoru

dítěti se přehlíží. Myslím si, že když jsou ty rodiče, fakt dohodli na té péči, na který se dohodli, kterou třeba mají soudem schválenou, nebo to mají v nějaké mimosoudní dohodě, tak si myslím, že to funguje líp, než když jako známý direktivně rozhodne soud.

T: A ovlivňuje to – ten vztah – i nějak výše toho výživného?

I: Jo, samozřejmě, pokud jakoby ten rodič je tam častější kontakt, což znamená třeba, že u něj to dítě spí, nebo je u něj jako většinu tejdne, nebo to maj rodiče fakt na polovinu, tak to tu výši výživného ovlivňuje. Co znamená třeba u té střídavé péče, buď se výživné jako určí tomu rodiči, kdo má vyšší příjmy, než když tam je třeba ta střídavá péče. Tam to je jako 50 na 50 a nebo je i možnost, že si určí, jak potom tomu rodiči, který má jako vyšší příjem třeba plácnu 40 tisíc a maminka má třeba 16 tisíc, tak se výživné platí jenom k ruce tomu rodiči, který má nižší příjem, aby se vůbec ta úroveň je péče i výživného toto dítě jako dorovnala mezi těma rodičema, ale samozřejmě jako všeobecně se to dá shrnout, že čím víc se to dítě toho druhýho rodiče, tak jakoby tím tam jsou jakoby nižší výměry toho výživného. U tý společný práce se výživný nevyměřuje vůbec, protože tam se jako počítám s tím, že rodiče jsou stoprocentně na všem dohodnutý, ale jako všeobecně platí to, že když je to dítě u toho rodiče víc, tak je tam nižší výživné, anebo se i potom pohlíží, třeba když je to výlučná péče jednoho z rodičů, tak se jako pohlíží na to, jak třeba ten jako přispívá nad rámec. Taky je to hodně individuální.

T: Mají otcové zájem, se vídat se svými dětmi?

I: Jako určitě. Myslím si, že jsou, že no jako určitě jsou tady tatínkové, tátové, kterým hodně na tom kontaktu s těma dětma záleží. Pak jsou třeba vyloženě jakoby tátové, který jsou jenom zapsaný v rodném listě, že si to dítě jakoby udělali někde třeba v nějakým zkratu a o to dítě nemají vůbec zájem se starat, takže to hodně záleží na tom přístupu toho, jakoby tatínka. Ale jako všeobecný nebo víc si myslím, že je těch tátů, kterých se jakoby chtějí starat, který mají jakoby zájem o kontakt, který třeba chtějí střídavou péči, který chtějí společnou péče chtějí, se s tím dítětem vídat. Ale jsou prostě rodiny, které fakt jenom ten táta je zapsaný v rodném listě. Funguje tam jenom jako prakticky matrikový biologický otec, ale nějak jako nemá zájem se s tím dítětem vídat a třeba jenom platí výživné, takže je to jakoby hodně individuální.

T: A ty děti mají zájem se vídat s otci?

I: Myslím si, že určitě, pokud tam není jakoby nějaký třeba závažnej důvod, proč by se s tím jako rodičem vídat nechtěli, nebo občas jakoby bejvá problém, že ty děti k těm rodičům nechtěj, třeba když otec jako opustí tu mámu, že si našel novou přítelkyni nebo manželku, nebo prostě jakoby novej vztah, tak třeba ty děti, hlavně ty menší, že jsou jakoby zraněný tím, že ten novej partner jako tím prostě došlo k rozpadu tý rodiny a nechtěj třeba tuhle jako tátu vidět. A ale jako jinak se vídat chtěj, většinou to bejvá, tak že pokud tam ty vztahy byly dobré a nebylo to fakt jako něčem poškozený, nebo pak ty děcka za tím tatínkem nebo za těma rodičema nechtěj třeba, že věděj, že se ten vztah rozpadne, že tam byly jakoby drogy, alkohol a tyhle věci tak mají

třeba obavy. Jednak tu obavu mají jakoby ten druhý rodič, ta mamka, ale může jakoby to mít i to dítě anebo, že to fakt může mít spojený s nějakým jako negativním zážitkem. Ale pokud tam nic takového není, tak většinou je to spojení s tím, že ty děti zatím. Tak za tím tatínkem chtěj.

T: A jak ten vztah ovlivňuje důvod rozvodu rodičů?

I: No, jako jo. Buď to bylo fakt jako že si nerozuměli a rozešli se v klidu, tak si myslím, že ten vztah mezi tím, jakoby rodičem a tím dítětem bejvá jako lepší, vyrovnanější. Ono pak i hodně to dítě ovlivňuje pečující osoba, která jakoby s tím dítětem, že jo bejvá většinu času, protože ty děcka toho potom hodně zaslechnout, třeba když se tam baví s kamarádkama, nebo se svojí rodinou, že prostě toto taťku furt pomlouvala, tak samozřejmě to dítě potom tomu jako rodiči začne mít třeba nějaký odstup. Jo, ještě když si to třeba neumí úplně jako si srovnat v hlavě. Ale jak říkám, pokud se rodiče rozejdou v klidu a věděli, že ten vztah jako funguje a vysvětlí se mu to nějak rozumně, tak si myslím, že pak ty děcka nemaj jako problém jít za taťku. Ještě že jo, když ho nějakou dobu třeba vychovával, tak si myslím, že jako tam ten vztah je pro ně jako důležitěj.

T: Jasně, a teda objevuje se tam i nějaký třeba bránění ve styku, nebo popouzení jedním z rodičů?

I: Tak je to hodně spojené s tím, jak se ty rodiče rozešli, co vedlo vlastně k rozpadu toho vztahu a hodně se jako s tím setkávám, když jsou ty mamky třeba ublížený, nebo prostě fakt se tatínek toho dítěte našel třeba nějakou jakoby milenku a ona mu to dávala hodně za zlý. Že čím si to dítě prošla, což ono prostě vidělo ty hádky nebo i nějaké napadání, tak tam jsou samozřejmě nějaké negativní postoje. Takže se může stát, že ta mamka na sebe to dítě naváže tak, že ho nechce jakoby dát tomu jako druhýmu, tomu tatínkovi. Takže jakoby to se objevuje, a pak to jakoby bývá komplikovaný, protože samozřejmě tyhlecky jako svoje pocity toho ublíženého rodiče přenáší dost často na to dítě, a to dítě pak samo jakoby nechce zatím tátou jít a pak se jako dostáváme třeba u toho soudního jednání jakoby do rozepře, že zároveň jakoby zákon říká, nebo to dítě i ten rodič má právo vlastně na kontakt i s tím nepečujícím rodičem, a zároveň tam bojujeme třeba s názorem toho dítěte, takže jako tátou nechce vidět, takže pak často třeba dochází na znalecké posudky, aby se posoudilo, z čeho jakoby ten negativní postoj toho dítěte jakoby plyne. Jestli to je přenesený třeba z té matky. Nebo ono pak existuje pojem jakoby syndrom zavrženého rodiče, že opravdu jako to dítě odmítá toho druhého rodiče, takže pak se jakoby řešej tyhlecky věci a může třeba i dojít, může se to vyhrotit až do té míry, nebo kdy tam třeba by bylo až do té fáze, kdy třeba soud tam určí nějaký asistovaný kontakty. Ono záleží i na tom, jak je to dítě staré, jak je schopný. Ale jako stává se to no, že ten kontakt potom začne jako zlobit. No že ten vztah nefunguje.

T: A dovedete mi popsat, jak vlastně ty otcové tráví čas se svými dětmi, jestli do toho trošku jako vidíte?

I: To jako úplně do toho nevidíme. Nejsme jakoby u toho samotného kontaktu toho dítěte s tím rodičem. Jediný do čeho vidíme, když pak jakoby už ten kontakt nějakým způsobem nefunguje, tak jsou ty asistované kontakty. To víme zhruba, jak to probíhá, takže tam i víme, za jakých podmínek to tam je, že je to v nějakém prostředí, kde jsou jakoby sociální pracovníci, psychologové a rodiče. Takže tam to víme. Ale u toho běžného kontaktu jakoby nejsme nikde, pokud to nemáme nějakým způsobem jako určený soudem, že bysme třeba to dítě předávali, co se jakoby nestává, ale jako většinou ty rodiče vypráví, že to funguje úplně normálně. To dítě se jako přijede vyzvednout, většinou k tomu rodiči, který pečuje nebo tý mamce, nebo většinou k mamce. Vezme si ho k sobě domů, tam je třeba ten víkendovej kontrakt, kdy to hodně záleží i na tom, jak třeba ten druhý rodič předtím fungoval, že to někdo vyloženě jezdí jenom na vejlety. Někdo má i třeba jako školní povinnosti, tak to probíhá jako nějakým způsobem a koncem toho kontaktu samozřejmě to dítě vrátí. Pak jsou tam zvláštní kontakty, úpravy, třeba ta prázdninová ty dovolené, takže to je tou formou, že většinou taky se ten rodič přijede, vezme si to dítě, jednou třeba na dovolenou, takže to je jakoby hodně individuální. Záleží, jestli to je jakoby běžnej styk, nějakěj prázdninovej styk, nebo třeba jenom nějakěj fakt jako vejlet a třeba na pár hodin, takže ono i to záleží fakt jako na rodičích. Pokud na tom netrvají ty rodiče, nebo to nefunguje, takže pak jsou i rodiče, který se prostě jako domlouvají náhodně, že jak to prostě vyhovuje tomu dítěti, jak to vyhovuje, tomu rodiči. Takže úplně jako do těch samotných kontaktů nevidíme. Nejsme u toho, nemáme ani na to právo jim to nějak narušovat, jo, takže občas se nám to stává, že třeba my sloužíme pohotovosti tak, že třeba máme od policie informace, že třeba ten kontakt nefunguje, nebo že rodič odmítá předat dítě, tak se může stát, že třeba jedeme na to místo, ale pořád říkám, nejsme u toho kontaktu. Jsme třeba jako nějakým způsobem toho předání, ale jako není to jako nikdy v té fázi, že bychom tam jako nějak stáli, to ani není jako naše funkce, takže tak.

T: A jak pravidelný ten kontakt mezi otcem a dítětem bývá?

I: No já si myslím, že já u těch případů hodně záleží na těch rodičích, hodně rodičů si vůbec jakoby kontakt ani neurčuje, že se ho u soudu jako domluvili, že to dítě bude buď v péči matky, v péči otce a ten kontakt vyloženě zůstane, a to u té střídavé péče se hodně jakoby rodiče domlouvali na tom, že to bude tejdén a tejdén, protože to si myslím, že je pro ty rodiče i pro ty děti nějakým způsobem zvládnutelný, starší dítě, třeba ten kontakt, nebo ten kontakt s tím rodičem třeba po čtrnácti dnech, protože jim to prostě vyhovuje, protože nejsou třeba i tak závislí na tom, aby toho druhýho rodiče jakoby viděli častěji. Pak jsou i třeba menší děti i děti, u kterých si ty rodiče střídají jako čtyry dny, tři dny a pak se pak jako obrátí. Ale já to z mého pohledu jako nejčastější to střídání té střídavé péče je týden a týden. Jinak, když to třeba fakt vyjde jako na výlučnou péči mamky, tak tatškům stačí ten jakoby víkendovej styk od pátku do neděle a říkám jako hodně to záleží. Pak jsou třeba jako tátové, který si jezděj nad rámec. Pak jsou třeba ty případy, ve kterých se jako nejezdí vůbec, který p to dítě nemají jako svým způsobem zájem a třeba jenom platěj to výživný anebo neplatěj vůbec. Takže jako u mě je to 50 na 50, většinou fakt u té střídavé péče u soudu, co já mám rodiče, tak se dohadujou v té střídavé péče týden a týden. Pokud chtějí určit

kontakt třeba u té výlučné péče matky, tak to bejvá od pátku do neděle. Třeba v sudém týdnu a v týdnu, třeba když chtěl víc, tak třeba, nevím, od čtvrtka do pátku ještě jakoby nad rámec, ale pak je to všechno jako na domluvě těch rodičů, jak jsou jakoby vstřícný, jak třeba i to dítě chce, ale jako záleží to fakt na domluvě těch rodičů, jak to dítě chce, jak třeba mají i program, protože že jo, jsou i rodiče, který jakoby se chtěli vídat, ale nemaj jako časově prostor, protože třeba pracuju na směny, takže tam jakoby hraje roli jakoby víc faktorů.

T: A dodržují otcové ustanovení soudu z hlediska časového intervalu?

I: To jako myslíte jak?

T: No jestli to dítě nevracejí déle, než neměli, nebo třeba ho vracejí dřív a tak.

I: Jo, stává se to, já říkám úplně jakoby v té první fázi, pokud rodiče jsou schopni se dohodnout na tom kontaktu, tak se kontakt soudem neurčuje. Myslím si, že to pak je lepší jak pro ty rodiče, tak i pro ty děti, že jo. Ty druhý rodiče, který jakoby už tím, že třeba chtějí upravit ten kontakt, tak to znamená, že tam něco nefunguje, že k tomuhle tématu třeba jakoby se navracení, tak tam právě dochází k úpravě toho kontaktu. A většinou když tam dojde k úpravě toho kontaktu, tak to fakt jako znamená, že ten kontakt nefunguje a nefunguje to většinou ani potom, co se jakoby ten kontakt opraví. Ale taky je to individuální hodně. Jo a pak třeba furt se dostává do té fáze, kdy třeba přivezou to dítě od dvě hodiny, nebo hodinu jakoby dýl a už se k tomu volá policie, už prostě potřebujou přítomnost policie, už na sebe podávaj jako oznámení. Ale záleží, pak jsou jako rodiče, který jako zvednou telefon, zavolaj si: hele přivezou dítě o dvě hodiny déle, nevdá. Že pak jsou samozřejmě ty případy, kdy jako matka zvedá telefon, že maj hodinu zpoždění a volá policajty, takže tam je to jakoby hodně individuální, ale dochází k tomu. Dochází k tomu, ale je to fakt jako případ od případu.

T: A jak vlastně jsou otcové spokojeni s rozhodnutím toho soudem?

I: To je taky z mého pohledu případ od případu. Já mám jakoby rodiče, který jsou jakoby schopný se dohodnout na všem, některým třeba vyhovuje to, že to právě za ně rozhodne soud, aby nebyli s tím jako druhým partnerem, nebo manželem jako v té třenici, že se jim jako trošku uleví, a pak jsou samozřejmě rodiče, kteří se bijí za to dítě, aby ten kontakt byl nejčastější, aby tam byla střídavá péče, nebo aby tam byla společná péče. Takže jako i tyhle ty jako případy jsou, ale to tak úplně jako nejde říct všeobecně, že jako jim to vyhovuje, nevyhovuje. Je to, jako záleží jako případ od případu. A jaký tam jsou vztahy, jestli to jako byla jejich domluva, nešli třeba k tomu soudu, nebo to nebyla ta domluva jako nějakou způsobem nucená, a nebo to za ně rozhodne soud ale jako jsou i takovéhle případy.

T: A vyskytují se u otců nějaký netradiční reakce, třeba jako unášení dětí, že vůbec nejsou srovnány s tím rozvodem?

- I: Jo setkali jsme se s tím tady, ale to si myslím, že je jakoby v málo případech. Kdy třeba fakt nesouhlasí a dojde jak k něčemu takovému. Ale jako málokdy, ale setkala jsem se s tím, ale fakt málokdy není. Není to jako nic jako častýho.
- T: Dobře a jsou nějaký situace, kdy otec neplatí výživné a jestli ano, dokážete třeba modelovou situaci nějak popsat?
- I: Kde otec neplatí výživný, tak jsou takový případy. Když třeba partneři ještě v té době maj jakoby miminko, který třeba nevím, ten druhý partner nechce, nechce se tomu mimču hlásit, tak se třeba jako stává, že potom rozchodu, že nechce platit. Třeba se nechce ani zapsat do rodného listu jakoby svojí vůlí, třeba že by šel na matriku a prohlásil, že já jsem otec, tak to pak povede k tomu, že ty mamky si podávají návrh na určení otce, že se tam prostě musí jako zapsat, když to tak řeknu, prostřednictvím toho soudu, tak většinou jsou pak tátové, který když nechtěli bejt v tom rodinným, jestli nechtěli bejt zapsaný, nechtěli se k tomu dítěti hlásit, tak pak mají problém platit výživný jo, takže to bejvá jakoby taková jedna modelová situace, že fakt třeba ten rodič nechtěl to dítě, nebo ten táta nechtěl to dítě, tím pádem nechce ani platit. A pak to bejvaj hodně jakoby sociálně slabší rodiny, který se třeba samé jako potýká s finančními problémy, jako jsou třeba ze sociálně slabé vrstvy, nemají zaměstnání, jsou často ve výkonu trestu tak to také jakoby mají většinou jako větší potíže platit výživné, nebo se nějak podílet na té vyživovací povinnosti toho dítěte.
- T: A, pardon, teď jsem ztratila. A, ano, a jak hodnotíte ty vztahy? Jestli dokážete nějak třeba shrnout nějaké pozitiva negativa toho vztahu mezi otcem a dítětem?
- I: To je tak jakoby hodně individuální. Úplně si myslím, že to nelze shrnout. Je to fakt jako individuální, řeknu to, záleží na tom, jak se ty rodiče rozešli, jaký to mělo vliv na to dítě. Jak spolu třeba komunikujou. Myslím, že jako víc faktorů, nebo jestli to dítě vůbec toho rodiče přijímá, takže když ho přijímá, tak ty vztahy jakoby tam jsou hezký, když ho nepřijímá, že jo, tak je to horší. Tam pak neprobíhá žádný kontakt, nic.
- T: Takže třeba ani jako nějaký překážky, jak by se ty vztahy mohly zlepšit?
- I: I tak vždycky to jde nějak zlepšit, když na tom chtějí pracovat obě strany. Když na tom nechce pracovat jedna z těch stran, tak jak o to zlepšení samotný je horší, ale jako pokud bysme se bavili o nějakým zlepšení a furt na to ty rodiče chtěli pracovat, tak si myslím, že výborný buď jsou nějaké individuální, třeba na začátku terapie, pak jsou třeba i rodinné terapie, kde je ten terapeut. Záleží, co je jakoby tím problémem. To pak dokáže jako té rodině i tomu dítěti dát nějakou nadhled. Takže bude to jako jeden nástrojem třeba ty vztahy jako zlepšit, ale říkám, musí jakoby tam chtít obě ty strany, protože se i stává, že občas jakoby nějakou takovou rodinnou terapii určí soud, že to mají třeba musejí splnit. A to nemá takový efekt, jako když je to jako úplně dobrovolně.
- T: Tak jo mockrát děkuji, takhle to je všechno.